

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наши голосе

Місячник Союзу українців Румунії. ХХІІ рік видання. № 215, травень, 2012

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шибанка

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор - Ірина Мойсей
Редактор - Іван Ребошапка
Секретар редакції - Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідешук,
Іван Ковач, Микола Корнищан
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ *Слов'янська писемність і культура та їх інтегрування румунською культурою*
- ❖ *Вечір української поезії в рамках фестивалю «Весна поетів»*
- ❖ *«Сміються, плачуть солов'ї...»
Анатолій Москаленко:
«Кобзар» освячує усе життя українця – від народження й до останнього подиху»*
- ❖ *Славне святкування 75-річчя Богдана І. Мельничука*
- ❖ *Перлини всесвітньої літератури
Найвищі здобутки римської поезії епохи «Августового миру»*
- ❖ *Українські письменники Румунії*
- ❖ *Основи людської дружби
(До 70-річчя Юрія Парацинця)*
- ❖ *Буковинські трафунки*
- ❖ *Веселі небиллиці з дідусевої скарбниці*
- ❖ *Дитячі сторінки*
- ❖ *Сторінки гумору*

Іван РЕБОШАПКА

СЛОВ'ЯНСЬКА ПИСЕМНІСТЬ І КУЛЬТУРА ТА ЇХ ІНТЕГРУВАННЯ РУМУНСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ

Щорічно 24 травня в усіх слов'янських народів відбувається унікальне свято: вшанування проповідників християнства IX століття болгарів за походженням з македонського міста Солун, рівноапостольних братів Кирила і Мефодія, які створили уніфіковану для всіх слов'ян писемність, заклавши цим та іншими починаннями основи розвитку культури Південно-Східної Європи.

Завдяки їхній ціложиттєвій місіонерській діяльності, Кирила і Мефодія було канонізовано Східною православною церквою і названо рівноапостольними святими ще наприкінці IX століття та уведено в існуючу в Болгарії церковну традицію в X-XI ст.ст. Болгарській церкві, як і болгарській державі, до речі, належить першенство стосовно заходів по оприлюдненню релігійно-місіонерської та культурної діяльності Кирила і Мефодія, яких болгарський народ вважає своїми надійними покровителями.

Найраніші відзначення діяльності солунських братів-проповідників християнства датуються XII століттям, відбувалися вони 11 травня (за старим стилем). Згодом, під впливом історичних та політичних обставин, свято було занедбано.

Пам'ять про слов'янських першовчителів почала відновлюватися на початку XIX ст., коли розпочалося відродження слов'янських народів. Вперше у цей період свято Кирила і Мефодія відбулося 22 травня 1803 р. в болгарському місті Шумен. Трохи згодом, з ініціативи діяча Болгарського Відродження Найдена Герова (1823-1900) свято почали відзначати 1851 р., спочатку в м. Пловдив, потім у містах Шумен, Лом, а далі – по всій країні. Його відзначали під час Болгарського Відродження болгарські емігранти в Румунії, в якій вони знайшли сприятливі умови проявлення їхнього відродницького феномену. В 1892 р. Стоян Михайлівський (1856-1927) з м. Русе написав текст загальношкільного гімну, названого «Гімн святих Кирила і Мефодія», перший рядок якого звучить так: «Върви, народ възродени!» («Вперед, народе відроджений!»), а 1900 р.

композитор Панайот Титко (1871-1941) написав музику до гімну.

У наші часи 24 травня почали святкувати як день слов'янської писемності і культури з 1953 року, спочатку в Болгарії, потім в інших країнах. 30 березня 1990 р. рішенням 9-го Народного зібрання Болгарії 24 травня оголошено офіційним святом – Днем болгарської освіти, культури і слов'янської писемності. Уряд Болгарії, до речі, заснував орден «Кирило і Мефодій», яким нагороджено багато видатних діячів світу, зокрема і таких українських письменників, як М. Бажан, Д. Білоус, П. Воронько, Д. Павличко та ін. З-поміж румунів, цим орденом нагороджено

Ян Матейко. Кирило і Мефодій

минулорічно покійного професора д-ра Бухарестського університету, члена Румунської Академії Георге Міхаїле, доброго знавця давніх літератур і румунсько-болгарських мовно-літературних відносин. З приєднанням Болгарії до Європейського Союзу 1 січня 2007 р. кириличний алфавіт став його третьою офіційною азбукою.

У Росії пам'ять про слов'янських першовчителів почала відновлюватися, починаючи з другої половини XIX ст. В 1863 р. там було прийнято постанову вшанувати святих Кирила і Мефодія 11 травня (24 травня за новим стилем), а в зв'язку із вшануванням тисячоліття Моравської місії (862 р.) святих Кирила і Мефодія Російський Святіший Синод визначив встановити щорічне їх святкування. У бувшому СРСР 1986 р., коли відзначалося 1100-річчя переставлення Мефодія, день 24 травня був оголошений «Святом слов'янської писемності та культури»,

і вперше в Союзі це свято відзначалося в м. Мурманськ, потім у Вологді, Новгороді. А 30 січня 1991 р. Президія Верховної Ради РРФСР прийняла постанову про щорічне проведення «Днів слов'янської писемності та культури». З 1987 р. свято зазнало широкого поширення в радянському суспільстві, за ним закріпилася вищезгадана назва.

(Продовження на 4-ій стор.)

СЛОВ'ЯНСЬКА ПИСЕМНІСТЬ І КУЛЬТУРА ТА ЇХ ІНТЕГРУВАННЯ РУМУНСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ

(Продовження з 3-ої стор.)

У 1994 р. Кабінет Міністрів України, підтримуючи ініціативу Міністерства культури і Українського комітету славистів, прийняв постанову про проголошення 24 травня кожного року «Днем слов'янської писемності та культури». Проведення свята встановлено і Указом Президента України від 17 вересня 2007 р. Протягом останніх років цей святковий день увійшов в узвичаєну традицію, якій не бракують власне українські прикмети. У Чехії це державне і церковне свято відзначається 5 липня.

У культурній традиції Румунії подібного свята немає. Православна Румунська церква, правда, відзначає день святих Кирила і Мефодія 11 травня, а в історіографічних, літературознавчих розвідках та довідниках за ними закріпилася назва «апостоли слов'ян».

Як недовзі покажемо, румунська писемна культура, від самих її початків і до певного моменту висхідного її становлення, органічно інтегрувала кирило-мефодіївську культурну спадщину, яка стала фундаментом розвитку слов'янських мов, багатогранної культури, посприявши слов'янському єднанню, тобто феноменові, якого бувши випускник українського відділення Бухарестського університету, згодом його викладач, потім професор д-р факультету румунської філології і член Румунської Академії, толковий знавець давніх літератур нині покійний Дан Хорія Мазілу назвав «православним універсалізмом».

Промовистою оцінкою кирило-мефодіївської спадщини є і той факт, що 1980 р. Папа римський Павло II надав святым Кирилу і Мефодію титули «патронів Європи».

До настільки високого тогочасного «щабля» освіченості особливо Кирило, але й Мефодій, піднялися зовсім не випадково. Народилися вони (Кирило приблизно 826, Мефодій – приблизно 827) у сенаторській сім'ї. Їхній батько Леон був *drungarios*-ом, тобто губернатором Солунської воєнно-адміністративної області Візантійської імперії, до якої належали і слов'яни Македонії. Дослідники вважають, що їхня мати була слов'янкою. Зростаючи у двомовному середовищі, вони глибоко опанували слов'янську і грецьку мови. Рідного батька брати втратили у юному віці. Незважаючи на це, вони здобули високу освіту завдяки протекції їхнього дядька Теоктиста, який був сановником високого рангу візантійського уряду. Він покликав 843 р. Кирила до Константинополя, щоб той продовжив навчання у тамтешньому університеті, де тоді навчався і малолітній імператор Михайло III. У знаменитого Фотія вивчав словесні науки та логіку, потім слухав філософські та математичні виклади. Тут його висвячено дияконом, і замість імені

Костянтин він одержав чернече ім'я Кирило. Мефодій виховувався вдома, згодом поступив на військову службу, деякий час був правителем одієї слов'яно-грецької області, потім залишив мирський світ і разом з братом подався на Олімп (Мала Азія), де постригся у ченці, з Михайла став Мефодієм, проводячи час у посту і молитвах.

У 860 році (за іншими джерелами – 858) мала місце подія, інформації про яку значно ускладнили міркування вчених стосовно питання гіпотетичного існування писемності у слов'ян до прийняття християнства і виключне першество створення Кирилом і Мефодієм слов'янської писемності: того року імператор Михаїл III Фотій, Патріарх Константинополя, відправив їх проповідувати Боже Слово хазарам. По дорозі до Хазарії Кирило, як засвідчено у творі про нього («Житіє Костянтина-філософа»), зупинився на певний час у сусідньому з хазарами кримському Херсонесі (давньоруське місто Корсунь), де знайшов Євангеліє і Псалтир, руськими письменами написані, знайшов і людину, яка знала руську мову, через яку Кирило познайомився з руською азбукою («...обрете же ту Евангелие и Псалтырь, рускими письмены писано, и человека обреть, глаголюща тою беседою, и обеседовавъ с ним в силу речи приемъ, своей беседе прикладя различни письменъ гласнаа и согласнаа и к Богу Молитву творя...»). Сучасні вчені допускають, що це свідчення є доказом того, що тоді вже існувала якась слов'янська писемність, яку згодом солунські брати використали при створенні ними власної абетки. Про своєрідну писемність дохристиянських слов'ян-язичників русів («черти і різи») говорить у своєму «Сказани...» Чорнорізець Храбр: «Прежде убо словене не имаху книг, но чертами и резами чьтеху гатааху (гадаху) погани суще». Крім цієї, допускають вчені, існували й інші види писемності, як руниця, велесовиця, складове письмо, чеські руни, але, доходять вони висновку, до Кирила і Мефодія слов'янська писемність не була уніфіковано упорядкована і не була поширеною.

У 862 р. князь Великої Моравії Ростислав запросив Кирила і Мефою проповідувати християнство в його державі, щоб в такий спосіб зберегти її незалежність від сусідів німців. Місіонерська поїздка продовжилась протягом цілого їхнього життя, бо вони були прихильниками ідеї представлення християнства на мові тих, яким вони проповідували його. Для належного виконання своєї місії вони створили так званий глаголичний алфавіт чи глаголицю (який з алфавітів давніший – глаголичний чи кириличний – це інше контроверсійне питання філології).

Друга абетка, кирилиця, була складена Кирилом (від ім'я якого і походить її назва), при допомозі брата Мефо-

дія, на основі грецької абетки, яку він суттєво змінив (а, може, і сприйняв дечого з мови, почутої ним у Херсонесі), щоб передати на письмі слов'янську звукову систему. Одночасно він розпочав і роботу над перекладом з грецької на слов'янську Євангелія, Псалтиря, богослужбених книг.

Поява створеної Кирилом та Мефодієм кириличної абетки і виникнення слов'янської писемності сприяли розвитку культури і літератури слов'янських народів (включно і румунського на початках його історії), слов'янська мова за своїм значенням стала третьою мовою в Європі, після грецької та латинської.

Це – так звана старослов'янська мова, яка почала набувати чимраз більшого поширення після прийняття християнства Болгарією 865 року, внаслідок чого наприкінці IX і в X-му століттях ця країна стала центром слов'янської писемності, завдяки чому і по цей час старослов'янську мову ще називають давньоболгарською чи середньоболгарською (болгарські же вчені тільки ці терміни вважають достовірними). Після прийняття 988 року християнства Володимиром культура Київської Русі почала розвиватися під впливом болгарської писемності та культури. Під кінець X ст. до древнього Києва було запрошено з Болгарії перших служителів церкви й завезено церковні книги, які спочатку перекладалися з грецької на старослов'янську мову болгарськими просвітниками.

Отож, чи не найважливіший аспект інтегрування кирило-мефодіївської спадщини полягає, по-перше, у сприйнятті слов'янськими народами кириличної абетки і старослов'янської мови як засобу розвитку і поширення культури. На думку вчених, сьогодні у світі писемність приблизно 60 народів ґрунтується на кирилиці.

Успадкувала і зберігає кирилицю і сучасна українська мова, в алфавіті якої на протязі тисячолітнього часу уведено три літери: *й* (Російською Академією наук 1735 р.), *ї* (з кінця XIX ст.), *г*, а вже далі – нові літери *я, е, є, щ, ц*, знак пом'якшення «ь», апостроф «'», буквосполучення «йо» та «ьо». Вилучено кириличні ери «ъ», «ь», що не відповідали звуковій системі української мови.

Інтегрування кирило-мефодіївської спадщини сприйняттям слов'янської писемності здійснилося і в румунській культурі. Предки румунів, даки, використовували грецький та латинський алфавіти (збереглося приблизно 160 дацьких слів). Після ряду міграційних рухів, у румунській землі слов'янська писемність починає проникати ще з першої половини X ст. Свідченням цього – написи з Добруджі та Волощини. Старослов'янську мову (уживану до кінця XVIII ст.), уважану сакральною, румуни прийняли в церкві завдяки православній вірі та візантійству, твердить Ніколає Йорґа, збереглась вона і в адміністрації, на початках – в літературі, а кириличний алфавіт використовувався для передачі на письмі румунської мови аж до другої половини XIX ст., коли 1860 р. стараннями вченого Тіту Майореску

Пам'ятник Кирилу і Мефодію
на території Печерської лаври

був замінений латинським алфавітом.

Старослов'янську мову сприйняла також і Литва.

Інтегрування кирило-мефодіївських традицій, по-друге, здійснювалося сприйняттям літератури, писаної старослов'янською мовою. У Київській Русі, наприклад, в XI ст. був широко відомий збірник болгарського царя Симеона «Златоструй» – звід обґрунтувань влади царя, а також пов'язаний з іменем царя Симеона «Ізборник Святослава», який є своєрідною тогочасною енциклопедією з питань зоології, ботаніки, медицини, мінералогії, космографії, логіки і граматики. Академік Дан Хорія Мазілу відзначає, що «значна частина слов'янських рукописів-переписів перекладених на півдні Дунаю візантійських творів не попала безпосередньо в Україну чи Росію, а через збірники, укладені румунськими книжниками у добу Відродження».

Під впливом прибулих з Болгарії перекладених творів, почала, як відомо, зароджуватися оригінальна література Київської Русі, і вже з XI ст. вона, у свою чергу, впливає на давню культуру Болгарії, в якій поширюються життя руських святих Ольги, Бориса і Гліба, Феодосія Печерського та ін.

Доказами більш як тисячолітньої праці над розвитком слов'янської писемності в Україні є визначні пам'ятки її культури і писемності кириличного друку старослов'янської мови «Службеник» (1604), «Требник» (1606), «Евлогий» (1646), «Патерик Печерський» (1661).

(Закінчення на 6-ій стор.)

СЛОВ'ЯНСЬКА ПИСЕМНІСТЬ І КУЛЬТУРА ТА ЇХ ІНТЕГРУВАННЯ РУМУНСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ

(Продовження з 5-ї стор.)

Подібними способами інтегрувала кирило-мефодіївські літературні традиції і румунська культура. Як показує учень і наслідник видатного літературознавця Джордже Келінеску бувший професор Бухарестського університету Александру Піру, це явище відбувалося кількома етапами і специфічними кожному етапові способами. Найдавніші писані старослов'янською мовою пам'ятки, атестовані на румунській території, твердять Піру, датуються X століттям. Отож, як і в Київській Русі, до появи перших творів румунської літератури на старослов'янській мові, в румунському середовищі інтенсивно побутували давньоболгарські переклади з грецької мови. В наступному періоді, як і в Київській Русі, внаслідок болгарського впливу в давній румунській літературі починають з'являтися на слов'янській мові оригінальні твори за візантійськими зразками,

як, наприклад, «Житіє святого Івана Нового» (Сучавського) проповідника молдовського господаря Олександра Доброго Григорія Цамблака, написане в Сучаві 1402 р., «Житіє Никодима Тісманського», написане учнями Цамблака, «Прип'яли» (співи, словословія) логофета господаря Мірчі Старого, для виконання на святах Матері Божої, створені з вибраних віршів із псалмів історика, географа, філософа та візантійського поета Никифора Влеммідіса (1198-1272), «Молитовник» Філотей Козіянського. Ці твори належали до теоретизованої Григорієм Паламасом (1297-1360) течії ісигасму, містичної теорії повернення до православ'я через аскетизм.

У другій половині XV ст. придворну історіографію, створювану за зразками візантійських родослів'їв, становить поява слов'янською мовою, при дворі Стефана Великого, «Літопис, відколи і з Божої волі започаткувалась Держава Молдови» (прямо напрошується порівняння з підзаголовком київського літопису «...откуда есть пошла русская земля...»), в якому описано події 1359-1507 рр., «Коротка розповідь (може, «Повість вкратце...») про господарів Молдови», варіант, завершений у монастирі Путна 1526 р., інша «Коротка розповідь...», що охоплює події з 1359 до 1504 р. У центрі цих творів – постать Стефана Великого, якого зображено як святого, що бореться проти поганства.

Через століття, у другій половині XVI-го, за зразками

візантійського хронографа Костянтина Манасеса єпископ Макарій, єгумен Єфтімії та монах Азарій продовжують писати слов'янською мовою літопис Молдови (1504-1574 рр.), здійснюючи хроніку господарювання Петру Рареша, Александра Лепушняну та Петру Шкіопул.

Ісигастська течія мала великі наслідки в літературі Волощини: на початку XVI ст. афонський отець Гавриїл пише «Житіє святого Ніфона», прославляючи одночасно і киторську діяльність господаря Нягоє Басараб-а. В 1508 р. в монастирі Дялу появляється перша друкована книжка – слов'янський літургичний збірник Макарія. Найважливіша пам'ятка румунської літератури слов'янською мовою це «Повчання Нягоє Басараба своєму синові Теодосію», що є синтезом ісигасму та повчань для зміцнення авторитету господаря.

У трансильванії культура поширюється латинською мовою, але місцями використовується і слов'янська мова. При дворі Матея Корвіна, наприклад, надруковані 1462 р. німецькі анекдоти про Дракулу переформлені слов'янською мовою, і вони поширилися особливо в Росії.

Встановлення початкового моменту літератури румунською мовою – це складна справа, позначена великою дозою відносності. Піру вважає, що це явище започаткувалося в XVI ст., а Келінеску датує його початок 1521 роком, коли атестований лист міщанина Някшу з м. Кимполунг (Мусчел), адресований судді з м. Брашов Гансу Бенкнеру.

Інтегрування кирило-мефодіївських традицій румунською культурою не переривається у цьому моменті. Навпаки, вона продовжує абсорбувати їх, але вже з іншого центру православ'я і культури, а саме з Києва, де кирило-мефодіївська спадщина спричинилася до постання культурних цінностей, без сприйняття яких румунська культура не могла обійтися. Але це – окрема, багата, цінна і показова сторінка румунсько-українських відносин. Недаремно ж видатний румунський знавець всесвітньої літератури академік Тудор Віану принагідно на своїх лекціях звертав увагу нам, колишнім студентам бухарестської філології на те, що зв'язки румунської літератури з французькою незаперечні, але це – з XIX ст., бо до кінця XVIII ст. головним культурним вогнищем у зоні Південно-Східної Європи був Київ.

Румунська письмівка 1680-го року.
Репродукція з книги І. Біану «Румунська бібліографія», Бухарест, 1903

Тереза ШЕНДРОЮ

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ В РАМКАХ ФЕСТИВАЛЮ «ВЕСНА ПОЕТІВ»

На запрошення Спілки письменників Румунії цього року Союз українців Румунії вперше взяв участь у фестивалі «Весна поетів» (Le Printemps des Poètes), заснованому кілька років тому в Парижі.

У Румунії ініціатором і співорганізатором фестивалю «Весна поетів», який дійшов до 8-го випуску, є Лінда Марія Барос, член Спілки письменників Румунії, яка вже багато років проживає і працює у столиці Франції.

З цієї нагоди 10 травня у фестивальному залі СУРУ в м. Бухаресті відбувся «Вечір української поезії», модератором якого був письменник Михайло Трайста, заступник голови Бухарестської філії СУРУ, співпрацівник літературного журналу «Наш голос».

Головна ціль події була спрямована на застереження українських літературних і культурних творців, бо, на жаль, багата колись українська література почала гаснути, і її потрібно відроджувати, допомагати і заохочувати молоде творче покоління, поки ще не пізно.

У заході взяли участь письменники Михайло Михайлюк, головний редактор газети «Український вісник», Павло Романюк, Сільвія Забарченко, голова Бухарестської філії, радник Міністерства культури Ярослава Колотило, актриса Дойна Гіцеску, представники бухарестської громади та студенти українського відділу філологічного факультету Бухарестського університету.

Почесним гостем події був прозаїк Аурел Марія Барос, представник Спілки письменників Румунії, який подякував за запрошення і сказав кілька слів про фестиваль «Весна поетів».

Пані Ярослава Колотило підкреслила, що «українська поезія має велике значення у літературі, що письменники є радістю нації і, якщо ми не мали б культури, не мали б письменників, то були б дуже бідні». Також підкреслила, що у нас уже не так багато письменників, як було колись, надто мало членів Спілок письменників Румунії і України, що радіє тоді, коли появляється творча молодь у нашій українській літературі, і з цієї нагоди поздоровила Михайла Трайсту, який став членом Спілки письменників Румунії, побажала йому успіхів у літературній праці. Між іншим, пані Колотило повідомила, що не так давно загостили до нас письменники з Чернівців, які подарували для сурівської бібліотеки книги письменників з України. Вкінці подякувала присутнім і висловила щире бажання й надалі організувати

літературні заходи, які зобов'язалася підтримувати як голова Бухарестської філії СУРУ і як радник Міністерства культури.

Письменники, які брали участь у цій події, прочитали вірші із власної творчості.

Аурел Марія Барос прочитав румунською мовою вірш своєї дочки Лінди Марії Барос «Фата моргана».

Сільвія Забарченко прочитала власні вірші «Cu tâmpla, la tâmpla lui Iov» і «Poezia», а також один твір у своєму перекладі на румунську мову, із збірки «Синій смуток фіордів» Михайла Михайлюка.

Павло Романюк прочитав «Баладу про Домку-вдовицю та дзвонаря Андрія» і «Розколоте небо» Михайла Михайлюка.

Актриса Дойна Гіцеску декламувала вірші Михайла Трайсти, надруковані румунською мовою в журналі «Marta lui Gogol»: «Niciodată pietrele», «În genunchi ca niște umbre» та «Peisaj de iarnă».

Читання віршів вдало перепліталось із українськими піснями у виконанні українки з Одеси, студентки української філології Марини Бардук («Ой там на горі», «Калина», «Реве та стогне Дніпр широкий»), а соліст Дан Васіле виконав на румунській мові «Гімн Мараморошу» на слова Михайла Трайсти та переклад української пісні «Рідна мати моя» («Рушничок»), а дует «Акум», члени якого є Дан Васіле і Вова Руснак, виконали пісню з власного репертуару.

На закінчення сурівський ансамбль «Зоря» зачарував публіку українськими піснями «Там за горою», «У вишневому садочку», «Зелене листя, білі каштани».

«Сміються, плачуть солов'ї...»

Іван КОВАЧ

АНАТОЛІЙ МОСКАЛЕНКО: «КОБЗАР» ОСВЯЧУЄ УСЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦЯ – ВІД НАРОДЖЕННЯ Й ДО ОСТАННЬОГО ПОДИХУ»

Коли мені пощастило вперше відвідати Україну (1992 р. з нагоди Шевченківських свят), тоді мені, серед інших книжок, подарували цінний том «Кобзаря», виданого 1992 р. Товариством «Знання» України та United Servic LTD в Києві. Сказали: це перший «Кобзар» Шевченка, виданий після здобуття Україною державної незалежності. То була радість, адже в Румунії на той час лише де-не-де можна було «натрапити» на твори Шевченка.

Щоб довести, що у всіх народів є свій національний символ, автор короткого передслів'я до «Кобзаря» професор Анатолій Москаленко зазначив одкровенно, з почуттями щирого патріотизму: «Чи не вічна таїна природи: кожен на світі народ – і менший, і більший – «раптом» виколосить в комусь із своїх синів чи дочок всього самого себе». А воно так і є.

Включаючи Шевченка до велетнів слова всього світу, професор визначився: людство припадало, припадає, ніколи не перестане припадати до невичерпних життєоновлюючих глибин слова Шекспіра й Толстого, Пушкіна й Байрона, Рабле й Твена, О'Кейсі й Петрарки, Шевченка й Міцкевича, Сервантеса й Петефі, Бальзака й Діккенса, Чехова й Генрі, Гоголя й Вольтера».

Та як зреагував над придніпровими кручами перед Пам'ятником у камені і бронзі Шевченкові славнозвісний киргизький письменник Чингіз Айтматов? (Автор передслів'я – (не)своїми словами, а словами шанувальників Шевченка...).

Айтматов був щирий і вірний феномену Шевченка. Не по-радянському, а по-своєму: «Друзі, брати! Вагався я – говорити чи ні? Шевченковий, сказати б, феномен так багатобарвно вже вписаний у портретну галерею велетнів світової культури. (...).

З ким же мені порівнювати український Шевченковий феномен? Пушкін, Лермонтов... Так, так, але про них насамперед хочеться сказати як про надвисоке світове естетичне явище, як про «камертони» для світового настроювання лір. А височіле над планетою Кобзареве слово до «камертонів» додало плоть і кров народу. (...)

Не уявити собі Шевченка без України й України без Шевченка»...

Ніколи не пізно любити Шевченка ніде. І в Дахау графік Резніченко й художник Єфименко «на стінах малювали портрет Шевченка»...

Кожному з нас щастить зустрічатися з Шевченком. І там, і там, навіть і там, де не подумати. Не лише у Києві та Каневі, не лише в Канаді й США, а і в Болгарії та інших численних-численних країнах, бо він великий і рідний своїм талантом-розумом у всьому світі.

І в нас, в Румунії, вже ціла низка бюстів-погрудь Шевченкових, і ще будуть, бо всі, зокрема сусідні народи, люблять і шанують Шевченка, як собі рідного.

Та як їхав Анатолій Москаленко до Казахстану? До Алма-Ати, звичайно, – літаком. А потім – «газиком», і навіть аеросанками. Була зима: «Завітрило, захурделило/ Білим кужелем століть...», як в А. Малишка. Начебто важко, начебто легко, та всюди його «обігрівало Тарасове тепло». Та ось він уже в аулі Балань-Гуль (Чорна Буря). А тут українська хата, і тут у світлиці, що? – портрет Тараса, оповитий рушником українським, і заповітні слова Шевченка.

А синок-пуцьверінок родини Ортаза Ордабаєва, директора місцевої школи, одруженого з українкою ще в час війни, знайомиться: «Я звусь Тарас Ордабаєв». На столі галушки, смажена картопля, печеня, все по-українськи...

«...Грізний і ніжний він, Шевченко, – мовби тією брилою, обвіяний вітрами історії, паленою вогнями, але несхитною, висить над світовими течіями-річищами й думу свою думає-передумає...» (проф. А. Москаленко).

Кінчає своє передслів'я професор Москаленко такими повчальними, такими любовними словами: «Кобзар» освячує усе життя українця – від народження й до останнього подиху. Читаймо ж цю велику книгу і осягаймо її глибини й чистоту течії...».

Пропонуємо вам, дорогі читачі «Нашого голосу», прочитати «Плач Ярославни» (і не тільки) Тараса Шевченка.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО
КОБЗАР

«Сміються, плачуть солов'ї...»

Тарас ШЕВЧЕНКО

ПЛАЧ ЯРОСЛАВНИ

В Путивлі-граді вранці-рано
Співає, плаче Ярославна,
Як та зозуленька кує,
Словами жалю додає.
– Полечу, каже, зигзицею,
Тією чайкою-вдовицею,
Та понад Доном полечу,
Рукав бобровий омочу
В ріці Каялі. І на тілі,
На княжій білім, помарнілім,
Омию кров суху, отру
Глибокій, тяжкій рани...

І квилить, плаче Ярославна
В Путивлі рано на валу:
– Вітрило-вітре мій єдиний,
Легкий, крилатий господине!
Нащо на дужому крилі
На вої любії мої,
На князя, ладо моє миле,
Ти ханові метаєш стріли?
Не мало неба, і землі,
І моря синього. На морі
Гойдай насадки-кораблі.
А ти, прелютій... Горі! Горі!
Моє веселіє укрив,
В степу на тирсі розібгав.

Сумує, квилить, плаче рано
В Путивлі-граді Ярославна.
І каже: – Дужий і старий,
Широкий Дніпре, не малий!
Пробив еси високі скали,
Текучи в землю половчана,
Носив еси на байдаках
На половчан, на Кобяка
Дружину тую Святославлю!..
О мій Словутицю преславний!
Моє ти ладо принеси,
Щоб я постіль весела стала,
У море сліз не посилала, –
Сльозами моря не долить.

І плаче, плаче Ярославна
В Путивлі на валу на брамі.
Святее сонечко зійшло.
І каже: – Сонце пресвятее
На землю радість принесло
І людям, і землі, моєї
Туги-нудьги не розвело.
Святий, огненний господине!
Спалив еси луги, степи,
Спалив і князя, і дружину,
Спали мене на самоті!
Або не грій і не світи...
Загинув ладо... Я загину!

4 Іюня (1860)
С. П. Б.

* * *

В Путивлі-граді вранці-рано
Сумує, плаче Ярославна.
– Полечу, рече, зозулею,
Понад Дунаєм полечу!
Рукав бобриний омочу
В ріці Каялі... І омию
На княжому дебілім тілі
Засохлу кров його... Отру
Глибокій на любім ладо рани. –

І плаче, плаче Ярославна
В Путивлі-городі.

Й рече:

– Вітрило-вітре, господине!
Нащо ти вієши, несеш
На легкому крилі своєму
Хиновські стріли?

14 Сентября (1860)
С.-Петербург

* * *

З передсвіта до вечора,
А з вечора до досвіта
Летить стріла калéная,
Бряжчить шабля о шеломи,
Тріщать списи гартовані
В степу, в незнаемому полі,

Середі землі Половецької.
Земля чорна копитами
Поорана, поритая;
Костьми земля засіяна,
А кровію политая.
І журба-туга на тім полі
Зійшла для Руської землі.

Що гомонить отам, зичить
Удосвіта? То повертає
Той Ігор військо на пригоду
Тому буй-туру Всеволоду.

І бились день,
І другий билися,
Та коло полудня на третій
Поникли Ігореві стязі.
Отак на березі Каяли
Брати різнилися, бо нестало
Крові-вина!.. Допирували
Хоробрі русичі той пир,
Сватів упоїли,
А самі простяглися
За землю Руськую. Хилилась
І спалась, плачучи, трава;
Високі гнулися дерева...
Додолу гнулися, журились!

6 Іюля (1860)
С.-Петербург

* * *

Умре муж велій в власяніце.
Не плаче, сироти, вдовиці,
А ти, Аскоченський, восплач
Воутріє на тяжкий глас.
І Хомяков, Русі ревнитель,
Москви, отечества любитель,
О юбкоборцеві восплач.
І вся, о Русская беседа,
Во глас єдиний ісповедуй
Свої грехи.
І плач! і плач!

17 Іюня (1860)
С.-Петербург

Іван КІДЕЩУК

СЛАВНЕ СВЯТКУВАННЯ 75-РІЧЧЯ БОГДАНА І. МЕЛЬНИЧУКА

Буковина дала світові славі постаті митців і науковців. Однією з таких постатей є професор Богдан Іванович Мельничук (н. 19.02.1937 р.), який присвятив 52 роки свого життя Чернівецькому університету, на протязі понад півстолітньої праці став видатним письменником, істориком, критиком і теоретиком літератури, біографом, мемуаристом і публіцистом, перекладачем, громадським діячем тощо. Сьогодні Богдана І. Мельничука називають «живою енциклопедією», а публіцист Володимир Михайловський з відкритою душею зізнається: «Богдан Мельничук, кажу без перебільшення, як дерево пізнання, з плодів якого сягаємо глибину і тайну українського літературного світу» (див. «Дорога без відчаю», Буковина, 21 лютого 2012 р., с. 3).

З нагоди 75-річчя професора Богдана Мельничука в Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича були організовані 21 лютого 2012 р. всеукраїнські наукові читання на тему «Українська література з погляду сьогодення: постаті, ідеї, проблеми».

Органітет з наукових питань на чолі із ректором Чернівецького університету Степаном Мельничуком, та членами Борисом Бунчуком – деканом філологічного факультету, Володимиром Антофійчуком – завідувачем кафедри української літератури, Ніною Гуйванюк – завідувачем кафедри сучасної української мови, й іншими вченими цього ж університету, створили всеукраїнське свято мови і літератури.

Пленарне засідання, яке відбулося в Мармуровому залі прекрасного Чернівецького університету – колишньої резиденції Митрополії Буковини, відкрили професори Борис Бунчук та Володимир Антофійчук, який представив аудиторії цікаву доповідь про багатогранну постать ювіляра «Богдан Мельничук: Особистість ученого й митця в сучасному науковому та літературному просторі».

Із самого початку видатний релігієзнавець і літературознавець проф. В. Антофійчук уточнив, що Богдан Мельничук належить до рідкісної категорії учених, який, хоч визнаний як філолог, дивує всіх знаннями справжнього енциклопедиста. З його широкою

і всебічної діяльності здалека відокремлюються дві яскраві іпостасі: поета та вченого, яких, – відмітив доповідник, – «єднає їхній універсалізм», тому що амбітний автор, який написав тисячі сторінок літератури та досліджень постійно шукає відповіді на питання, які тривожать сучасну людину. Так, наприклад, до 75-річчя шановного проф. Богдана Мельничука – хай благословить Бог його здоров'ям, довголіттям і творчими успіхами! – університетська бібліотека підготувала бібліографічний покажчик, який охопив майже дві тисячі його публікацій. А чи це всі? – запитується той же публіцист Володимир Михайловський (там же «Дорога без відчаю»), який і підсумовує, що, певне, ні, бо «у житейському морі теж не всі кораблі допливають до причалу».

Ще з літературного деб'юту Богдана Мельничука 1959 р. «Розквітай, мій краю!» низка віршів доводить глибоке відчуття автором художнього універсалізму, що підтверджують і слідуючі поетичні доробки: «Журавлиний міст» (1981), «Олешківський меридіан» (1989), «На ріках олешівських» (2007), «Люблю співати про Карпати» (2011, для дітей). Основна риса творчості сучасного буковинського ювіляра це – вшановування людини, правди і слова – валентності, що пронизують кожну написану ним сторінку.

Як історик, теоретик і критик літератури Богдан Мельничук «науково вагомий і літературно значущий», підкреслив у своїй доповіді В. Антофійчук. Його внесок у цій сфері починається з монографії «Драматична поема як жанр», в якій вперше автор досліджує теорію та історію драматичної поеми (1981).

У 2007 р. пише літературознавчий нарис про Івана Франка «Поріднений з Буковиною» і складає «Українську поетичну шевченкіану» (2011), в якій вперше в Україні, як висловлюється Іван Дзюба (один з найбільших шевченкологів в житті і академік НАН України), «простежено розвиток шевченківської теми в українській поезії» (там же, В. Михайловський) і не тільки, оскільки за визначенням самого Б. Мельничука шевченкіана як феномен української і світової літератури це «сукупність творів словесного

мистецтва, звернутих до геніальної постаті Тараса Шевченка».

Особливої вартості в історії української літератури вважають книги про видатних чернівчан і буковинців Анатолія Добрянського («Буковинський златоуст», 2010) та Олексу Романця в одноіменній монографії (2009).

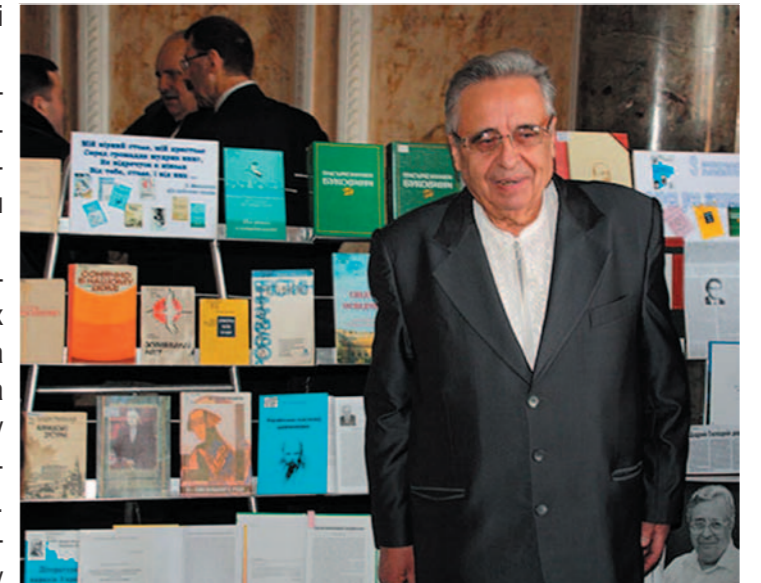
Та найбільше подвижник слова Б. Мельничук концентрував увагу на славіх постатях Ольги Кобилянської та Юрія Федьковича. За визначенням канадського дослідника Ернеста Томсона, – підкреслив проф. В. Антофійчук у своїй доповіді, – «Українська література Буковини не провінційна, а всеукраїнська, світова». Так і Лідія Ковалець, доцент кафедри української літератури Чернівецького університету у своїм виступі на одній із секцій ювілейної конференції «У рядках і поміж ними...» у доповіді «Федьковичезнавчі студії Богдана Мельничука і спроба цілісного прочитання» висловила коротко і ясно: «Література Буковини – багата, самодостатня, всеукраїнська та європейська».

Богдан Мельничук став співкладачем книг «Письменники Буковини» (1998, 2001, 2003) та «Юрій Федькович. Твори», з яких видається зараз п'ятитомник (до перших трьох не втомний ювіляр пише передмови), також планує перевидати життєпис «Осип Маковей» (2005, у співпраці з іншими авторами), і, певно, редагує ще багато видань та пише нові статті про буковинську літературу, яку нещодавно так високо оцінювали Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський та інші.

Не можна оминати увагою твори Богдана Мельничука для дітей, яким присвятив прекрасні книжки байок та віршів «Пегасові копита» (2001) і «Люблю співати про Карпати» (2011), які вражають красою розповіді та описів, в яких гра слів чарує не тільки малих, а й старших читачів.

Також додам, що творчість буковинського сучасного енциклопедиста перекладена багатьма європейськими мовами, і приєднується до висновку В. Антофійчука, що набуток творчості Богдана Мельничука, здається, найбільший у сучасній українській літературі, бо автор не обійшов жодного явища людського.

Ювіляра вітали ректор ЧНУ Степан Мельничук, заступник Управління Культури Петро М. Кульбабський, професор Прикарпатського Університету ім. В. Стефаника, поет Степан Пушик, декан філологічного факультету ЧНУ, поет Борис Бунчук, письменник

Мирослав Лазарчук, проф. Національного університету ім. Драй-Хмари Сидір Кіраль, доцент кафедри сучасної української мови Івано-Франківського обласного інституту Марія Федунь, голова Спілки письменників Чернівецького Регіону, поет Василь Васкан, голова тов. «Просвіта» ім. Т. Шевченка, поет, літературознавець Віктор Косяченко, член НСПУ м. Хмельницький, письменник, літературознавець Микола Мачківський, голова Товариства «Україна - Румунія», письменник Василь Довгий та ін., друзі й колеги, представники державних і громадських організацій, які шанують подвижницьку працю буковинського велетня культури.

Про розмах і високий рівень святкування славного ювілею говорить вже той факт, що на чотирьох наукових секціях свої доповіді представили 55 спеціалістів.

З великою радістю та світлою душею проф. Богдан Мельничук у своєму слові оповив неймовірною лагідністю всю аудиторію: «Дороге товариство, друзі, колеги, студенти! Кланяюсь перед вами всіма присутніми, від ректора до студента, низький, доземний уклін усім вам!» Ювіляр подякував оргокомітету за таке прекрасне свято, яке проводиться у Мармуровому залі, де святкувалися ювілеї найвидатніших постатей Буковини: Юрія Федьковича, Ольги Кобилянської, Анатолія Добрянського, Михайла Івасюка, Сидора Воробкевича та ін.

На честь видатного митця співали народний артист України Іван Дерда та студентський хор «Резонанс» під керівництвом Андрія Плішки, засновника кафедри музики при ЧНУ, і з ними разом вся аудиторія співала «На многая літа!».

ПЕРЛИНИ ВСЕСВІТНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Іван РЕБОШАПКА

НАЙВИЩІ ЗДОБУТКИ РИМСЬКОЇ ПОЕЗІЇ
ЕПОХИ «АВГУСТОВОГО МИРУ»

У другій половині I-го століття до н.е. починає занепадати римська сенаторсько-аристократична республіка і встановлюватись імперія. Епоха громадянських воєн минулася. Рабовласники, приборкавши повстанські рухи рабів, до яких приєднувалось і селянство, підтримують встановлення імперії і вимагають воєнної керівної диктатури, яка б гарантувала їм спокій і задовольняла їхні інтереси. Назустріч їм історичні обставини висунули імператора Октавіана, який, перемигнувши в бою при Акціумі Антонія, прийняв титул Августа (Август буквально – це великий, високий, священний), зосередив у своїх руках всі державні посади і встановив у імперії спокій. Його епоху (30-й р. до н.е. – 14 р. н.е.) офіційно було проголошено епохою «Августового миру». З метою здобуття прихильності письменників, імперська влада надавала нечуваної до тоді уваги літературі, тодішній період будучи названий її «золотим віком». Поетів протегує друг і близький радник Августа Меценат та інші патриції.

Найвищі здобутки римської поезії того періоду, вважають літературознавці, належать молодшому сучаснику Вергілія, сину вільновідпущеника (бувшого раба), дрібного землевласника з південноіталійської місцевості Венузії Квінту Горацію Флакку (Quintus Horatius Flaccus; 65 р. до н.е. – 8 р. н.е.), життєвий шлях якого не був позбавлений хвилюючих, але і приємних поворотних моментів.

У Римі він вчився риторики, студював Гомера та стародавніх римських поетів. Велике зацікавлення давньогрецькою культурою спонукало його поїхати в Афіни, де в захопленні поезією та філософією, згідно з його ж висловом, «істину-правду шукав». В юнацтві захоплювався римською свободою, пристав до Брута, одержавши звання військового трибуна, але після поразки Брута біля Філіпп (42 р. до н.е.), Горацій «з підрізними крилами» повернувся у Рим, де в нього не було жодних засобів до існування, бо його маєток був конфіскований. Щоб вижити, Горацій влаштувався на роботу у колегію квесторських переписувачів законів, протоколів, державних документів.

До писання літературних творів привела його, як сам зізнається, «відважна бідність».

Його поетичний талант звернув увагу Вергілія, який познайомив Горація з Меценатом. Меценат подарував йому маєток у Сабінських горах, позна-

йомив з імператором Августом, і так він став напів-офіційним придворним поетом-співцем свого покровителя, поділяючи його заходи по встановленню внутрідержавного миру.

Літературна спадщина Горація складається з книги еподів, двох книг сатир (невимушених розмов і гумористичних оповідань на різні теми), книги «Од» та двох книг послань.

Тематика його творів – різноманітна. В еподах (невеличких за розміром віршів) сатира спрямована проти певних осіб. У сатирах Горацій розвінчує пороки сучасної йому епохи – марнотратство, лихварство, розкіш та ін. У посланнях він трактує питання філософії, моралі, літератури. Найблискучішу частину його спадщини становлять різноматичні оди, створені у Римі. Він першим «акліматизував» у своїй творчості поезію древньогреків Анакреонта, Сапфо, Піндара і ін.

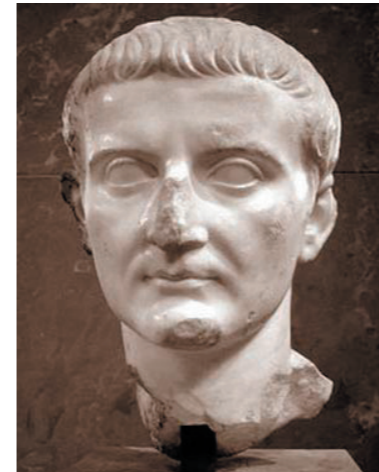
З точки зору тематичної, поезія Горація не «монокордна», а, навпаки, філософська (зневага до багатства), епікурейсько-гедоністична (закликаючи до чуттєвої та душевної насолоди, яку «...не слід відкидати на рік» – «Nec dulcia differ in annum»), стоїчна (проймаючи любов'ю до батьківщини, благочестям та мужністю), меланхолійна та оптимістична, сповнена протиріч, як і саме життя.

Головні теми, які визначають поезію Горація і які забезпечили йому поетичну самобутність і світову славу, – це уславлення «простоти» (Сатира шоста другої книги), «поміркованості» чи «золотої середини» та особливо насолоди від інтенсивного прожиття даної хвилини – славнозвісне гораційське «carpe diem» (як в оді «До Левконої»), що принесло Горацієві винятковий успіх у пізніших європейських літературах і породило багатьох наслідувачів. У свій час Гете славнозвісно висловився: «Хвилино, зупинися! Ти прекрасна!».

Численними перекладами, переспівами та наслідуваннями Горацій давно увійшов в українську літературу.

Увазі шановним читачам «Нашого голосу» пропонуємо оду Горація «До Мецената», оригінальне наслідування якої Г. Сковорода здійснив у своєму вірші «Всякому городу нрав і права», уривки із Сатири шостої (уславлення простоти) і оду «До Левконої», в якій наявний гораційський мотив «carpe diem», поет закликає героїно ловити, тобто інтенсивно прожити кожен хвилину скороминаючого життя.

ПЕРЛИНИ ВСЕСВІТНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Квінт Горацій ФЛАКК

До Мецената

О нащадку царів, роду прадавнього,
Меценате, ясна славо і захист мій!
Є такі, що для них радість одна в житті –
Колісницею знять куряву в бігові:
Гілка пальми тоді, дар переможцеві,
Зносить їх до богів, володарів землі.
Іншим хочеться бути тричі обранцями
У квіритів юрби, завжди несталої.
Цей щасливий, коли з поля Лівійського
У комори свої весь урожай забере.
Той, хто батьківський лан заступом скопують
Звук – не схоче й за все царство Аталове
Розтинати судном моря Міртойського
Хвиль зрадливих, де злі бурі загрожують.
І, хоч звади вітрів та Ікарійських вод
Налякавшись, купець надто вихвалює
Спокій рідних полів, – буде він змушений
Знов ладнати судно, злиднів жахаючись.
Дехто келех вина любить собі налити
І самотньо весь день сонячний бавиться
Чи під тихим гіллям, в затінку арбута,
Чи біля джерела хвилі священної.
Багатьом дорогий табір і змішані
Звук сурми і ріжка, й війни, ненависні
Матерями. Не страшний холод мисливцеві,
Забуває тоді й пестоці жінки він,
Як у лісі лань вірні натраплять пси,
Чи тенета міцні хоче порвати вепр.
Я ж плющем на чолі, мудрих ознакою,
Довіряюсь богам; тінявий гай мене, –
Де в легкому танку німфи з сатирами, –
Од юрби віддалить, якщо й Евтерпа там
Візьме флейту до рук, і Полігімнія
Мій лесбійський прийде строїти барбітон.

А як ти відзначиш з лірних співців мене –
Піднесу я чоло горде над зорями.

Переклад Г. Кочура

Сатира шоста другої книги

(Уривки)

Тільки і мрії було, щоби клаптик малесенький поля,
Дім, та город, та криниця з веселим струмком біля дому,
А на узгір'ї, над домом, лісок... Та боги милосердні
Більше і краще послали, і ліпшого я не жадаю,
Тільки, Меркурію, ти закріпи мій маєток за мною.
Я-бо не збільшив його ні крутіством, ні здирством безбожним,
Я і не зменшу його марнотратством та власним недбальством;

.....
Я задоволений з того, що маю; прошу одного я:
Боже, пошли, щоб худоба моя (аби тільки не розум!)
Сита була, і гладка, і ласкою щасна твоєю.
Наче в твердині якій, я на хуторі в горах укритися,
Що ж тут знайти для сатир і для пішої Музи моєї?
Не дошкуляють тут нас ані Австр, ні те честолюбство,
Ані пропасниці люті, ні смерті осінній ужинок.

.....
Хуторе мій, та коли ж я вернуся до тебе, коли ж я
В давніх рукописах, сні і ясним безтурботним дозвіллі
Той пожадний знайду відпочинок від гамору й руху?

.....
Сьомий минає вже рік з того часу, як ти, Меценате,
Вперше зачислив мене до свого найтіснішого кола, –
Я відтоді і донині, щодня, щогодини, то більше
З радощів клятих не маю спокою...

Ода «До Левконої»

Негоже нам, о Левконоє, знати,
Яку нам суджено в житті наземнім путь.
Халдейських віщунів не будемо питати:
Халдейських чисел нам ніколи не збагнуть.
Чи довго житимем, чи скоро час розставання, –
Приймаймо з дякою, що доля нам дає,
Хоч, може, ця зима – для нас зима остання,
І вже не чути нам, як море в берег б'є.
Тому розумна будь: важкий і пінний келих
До вогких уст своїх бездумно піднімай,
І безліч днів живи безжурних і веселих,
І лиш на це життя надію покладай.
Минає хутко час: лови, лови хвилини!
Не вір прийдешньому, що нам назустріч лине!

Переклад М. Зерова

Іван СЕМЕНЮК

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ РУМУНІЇ

Присвячується Станіславу Володимировичу Семчинському,
духовному покровителю Українського відділення Клузького
університету імені Бабеша Болія

(Продовження з № 213-214)

Михайло Небиляк (1949-2003)

Іван Федько і Михайло Небиляк – уродженці гарного українського села Верхня Рівна, що на Мараморощині. Окрім них, з цього села вийшло ще чотири сучасних письменників: Павло Романюк, Марта Бота (література для дітей), Михайло Трайста і Анна Трайста-Рушть.

Михайло Небиляк народився 17 січня 1949 р., закінчив семирічку свого рідного села, де вчителем української мови був Іван Федько, а 1967 р. кінчає український клас сігетського румунського ліцею ім. Драгоша Воде, який було засновано після скасування україномовної школи та ліцею 1965 р. Того ж самого року поступає на українське відділення Бухарестського університету. Уже наступного 1968 р. дебютує як поет на сторінках газети «Новий Вік», а 1972 р. (випускний рік) виходить в світ перша його збірка поезій «Криниця моїх очей». Після закінчення факультету два роки працює в Інституті мовознавства Академії Наук Румунії. Можна здогадатися, що дослідницька праця в столиці не задовольняла письменника. Це було однією із можливих причин його рішення повернутися в своє рідне село і стати учителем української мови та літератури. Видно, що письменник не міг жити далеко від того середовища, яке жило його уяву, почуття і творчий порив. Впродовж праці в столиці він робить крутий поворот і пробує свої сили на терені прози. Ця спроба увінчується великим успіхом, а саме виходом у світ роману «Лорана», першого роману, написаного українською мовою в Румунії і удостоєного премії Спілки письменників. Таким чином, якщо Іван Федько був першим українським прозаїком Румунії, Михайло Небиляк став першим романістом. Другий його роман «Любов до ближнього» виходить у світ 1978 р. Роман був перекладений румунською мовою.

Здавалося, що Михайло Небиляк покинув поезію, але з виходом у світ другої його збірки поезій «Неспокій весни» (1990 р) він довів, що це не так. Насправді, в своїй творчості він виявив

симетричність між поезією і прозою. Про це свідчить і його обіцянка випустити збірку поезій «Заборонені любові» і роман «Смуток великих снігів». На жаль, ці тексти ні до сьогодні не були опубліковані і є підстави думати, що вони десь загубились.

Не маючи можливості в рамках цієї статті аналізувати поетичну творчість Михайла Небиляка, ми зупинемося коротко на його прозових творах.

Сюжети обидвох романів пов'язані з Другою світовою війною, що є доказом того, як я вже підкреслював вище, що Друга світова війна і особливо її результати відіграли головну роль в житті українців Мараморощини, зокрема і Румунії взагалі. Тема війни присутня і в поетичній творчості Михайла Небиляка. Нагадаємо тут лише «Баладу I – Добровольцям» зі збірки «Неспокій весни»: Загравою крові, // у вогні і стражданні, / ви для нас здобували / щастя й любов. // Вас нищили кулі, / вас спрага колола, / на стяг наш шовковий / розлили ви кров. // Батьківщина ридала, / як дитя стоголосе, / бійці наші несли / у Татри любов / і мир ніжним дітям, / малим і голодним, / що вірили в наші / і сльози, і кров. // Хай сонце прославить / любов вашу й ніжність! / Хай пухом земля / буде тим, що упали! / Вовік не забуде / Батьківщина їх мати, / вони для нас жили, / для нас і палали!..

Цікаво, що в романі «Лорана» описані події, які розгортаються, переважно, так би мовити, в другій частині Другої світової війни, тобто уже після визволення Мараморощини восени 1944 р. Олександр Рона, один із головних персонажів твору, відправляється воювати в складі Четвертого українського фронту. Його та інших, як він, українці Мараморощини називали добровольцями. При розлуці, закохані Лорана і Олександр, виражають надію, що після закінчення війни вони будуть жити в любові і щасті. Із спогадів Олександра нам стає відомо, що його брат Микола воював в складі хортистської армії в Радянському Союзі, де його розстріляли за зраду (його звинуватили в тому, що відпустив на волю полонених), а брат Юрій помер вдома (йому дали випити отруту). Після смерті Юрія стало відомо, що він керував підпільною

групою, яка супротивилася хортистському урядові.

Після закінчення війни і повернення Олександра додому, йому приходиться довгий час шукати Лорану, бо вона покинула своє рідне село і поселилася в столиці. Коли вони, врешті, зустрілися, їх давні мрії здійснюються. В умовах здійсненого їхнього щастя Лорана просить Олександра розказати «усе, що пережив.»

«На фронт, як пам'ятаєш, пішов, коли мені було вісімнадцять. Не було страшно. Юрій помер, Миколу розстріляли. Я повинен був відомстити за них. Але я не йшов на фронт, щоб відомстити, а тому, що так вимагав рух історії. Його я зрозумів із самого початку. Якщо батько ціле своє життя був прихильником монархії, я ненавидів її. Я зрозумів, що суспільство повинно змінитись, стати інакшим. І хоч був молодим, занадто молодим, я знаю, що коли бажаю іншого життя, за нього потрібно боротися. Ти бачила, що приніс людству фашизм. Те, чого ми зазнали під час війни, ще нічого. Ми знали, що йде війна, і що на війні люди вбивають одне одного. А після війни люди відкрили всі кримінальні вчинки фашизму... А тому, що кожна війна приносить людям нещастя – принесла і мені... Точилися запеклі бої. Німці усвідомили, що війна програна, і тоді стали зубами захищати кожний клаптик зайнятої території».

Описана доля братів Рона була звичайним явищем в українських селах Мараморощини, тобто участь старшого покоління в складі фашистсько-хортистської армії на фронті в Радянському Союзі, а молодші воювали в складі Четвертого українського фронту до закінчення війни проти хортистів та фашистів.

В романі «Любов до ближнього» Михайло Небиляк викладає свої роздуми про Другу світову війну. На цей раз, він відтворює не кінцевий період війни, а самий початок та її розгортання, так, як події війни відбиваються в житті та долі своїх односельчан.

З перших сторінок роману ми дізнаємося, що село і, добавимо ми, уся північна Трансільванія увійде в склад фашистсько-хортистської Угорщини: «В п'ятницю ввечері сільський староста повідомив: в суботу вранці в село прибуде угорське військо». Остап Підгірний і кілька селян, які не бажали бути

підлеглими угорській владі, вирішують піти в гори. По дорозі в гори угорські жандарми арештовують їх і засуджують на смерть. Хлопчик Остап, син Остапа Підгірного, і селяни присутні при їх повішенні.

Андрій Лянчук, один з головних персонажів роману, гусарський офіцер, фанатичний прихильник і захисник фашистсько-хортистської влади, якийсь час воює на фронті в Радянському Союзі. Будучи пораненим, повертається додому, переслідує підпільних борців, які супротивляться хортистській окупації. На фронті вбиває свого односельчанина Миколу, а повернувшись додому, вбиває Михайла, члена підпільної організації в день його одруження. Остапові Підгірному добре знайомі всі злочини Андрія Лянчука. Це приводить згодом до появи в душі Остапа бажання відомстити за всі вчинки хортистського офіцера.

Після війни він дізнається, де живе Лянчук, і навідує його з надією відкрити всю правду. Після декількох зустрічей в домі Лянчука, цей запрошує Остапа Підгірного на полювання. Під час полювання Остап вбиває Лянчука.

На відміну від роману «Лорана», де письменник відтворює нещастя і горе, які приносять людям війна, в романі «Любов до ближнього» автор, окрім висвітлення трагічних сторін війни, відхиляє війну і злочин як суспільне явище. Виходячи із морального принципу любові до ближнього, письменник заперечує право війни на існування: «...тому, що я – людина, не маю права підняти меч на мого ближнього, не мав права підняти меч на того, котрий підняв меч на інших: на мого друга, батька, чи іншого ближнього. Правду говорячи, ніхто не має права вбити когось».

Вищепроведений короткий аналіз творів письменників Івана Федька і Михайла Небиляка доводить, що їх творчість була невіддільно пов'язана з життям і турботами українців Мараморощини, зокрема своїх односельчан в поворотному періоді їх історії, в періоді їх відродження та культурного розвитку. Письменники навіть натякають, що вони пишуть про своїх односельчан. Так, І. Федько називає своє рідне село Верхня Рівна – Верхнянкою, а М. Небиляк надає прізвище Рона (Рона є румунська назва села Верхньої Рівни) головному персонажеві роману «Лорана».

Іван РЕБОШАПКА

ОСНОВИ ЛЮДСЬКОЇ ДРУЖБИ

До 70-річчя Юрія Паращинця

В одному з листів до свого найулюбленішого учня Михайла Ковалинського видатний український поет і філософ XVIII ст. Григорій Сковорода зізнається цьому, що коли «зустрічається із своїми музами», завжди бачить його в своїх думках, і йому здається, що вони обидва разом втішаються «принадами муз» і разом «ходять по Гелікону» (оселі муз у гірському пасмі в Беотії), що, на думку Сковороди, ще більше зміцнює їхню дружбу, бо, заявляє він, «для повної і істинної дружби, яка єдина найбільше зм'ягшує прикрощі життя і навіть оживляє людей, потрібна не лише прекрасна добродетель і подібність не самих тільки душ, але й занять». А в іншому листі до того ж Михайла Ковалинського заявляє, що «Бог, додавши до життя дружбу, зробив так, щоб все було радісним, приємним і милим, коли друг присутній і разом з вами втішається».

Моє вітання шановного ювіляра Юрія Паращинця, якому 19 квітня цього року сповнилося 70 років, спонтанно «вилілося» в сквородинівському «ключі», бо на це є певні причини. Про Юрія Паращинця я чув давно, і завжди тільки похвально. Лише чув, бо, по-перше, ми вихідці з різних країв – я з буковинського, а він з марамороського. По-друге, наші шкільні та факультетські шляхи ніколи не схрещувалися: я закінчив Бухарестський філологічний факультет, на якому попрацював до виходу на пенсію, а Юрій Паращинець після закінчення української семирічки рідного марамороського села Ремети, Сігетського українського ліцею імені Тараса Шевченка, навчався у Клузькій консерваторії, потім був призначений на працю в Баямарський музичний ліцей.

Особисто ми познайомилися зовсім недавно, фактично кілька років тому, на організованій СУР-ом сігетській нараді у зв'язку з укладенням шкільного посібника історії та культурних традицій української нацменшини Румунії. Під час нашої принагідної

розмови я пересвідчився в тому, що Юрієві Паращинцеві властива визначена Сковородою прекрасна добродетель, тобто моральна чистота, що приємно сколихнуло мою душу, подібну, відчуваю, до його душі, сповненої, як у кожного закоханого в музику, непідробленої веселості, життєрадісності та душевної відкритості до людей, зокрема своїх однокровних.

Цей психологічний момент підтвердив відчуття мною того факту, що шановного Юрія Паращинця душевно можу вважати другом, бо так Бог дав, що в нас обох подібні заняття. У мою філологічну сферу входили ціложиттєві зацікавлення словесною стороною народного мелосу, а у музикознавчу сферу зацікавлень Паращинця входила мелодійна сторона (невіддільна від словесної) того ж мелосу, до речі – рідного українського, успадкованого від наших батьків, дідів та прадідів. Я зібрав багато пісень від українців Румунії зі всіх зон їхнього проживання, і вперше видав один збірник пісень з нотами, переписаними з магнітних лент талановитим тоді ще учнем Бухарестського музичного ліцею Олександром Яношем (згодом закінчив Бухарестську консерваторію), сином нашого колишнього серетського славного викладача музики (і талановитого футболіста) Валер'яна Яноша. А Юрій Паращинець друкував свої етномузикологічні записи (починаючи з 1972 р.) у колишніх наших щорічних «Обрях» та інших публікаціях.

Так сталося, що в галузеву філологічну діяльність колективу українців Бухарестського університету довгий час, окрім викладацької й наукової праці, входило і ряд інших обов'язків (одні, так би мовити, морального характеру, а інші – примусового). Все моє дотеперішнє життя було пов'язане зі школою, якій я в міру можливостей прагнув допомагати різними способами.

Подібну безмежну відданість школі вбачаю я

і в діяльності Юрія Паращинця. По-перше, його прибуття, після закінчення консерваторії, у повітову резиденцію Мараморощини м. Бая Маре значно посприяло розвиткові тамтешньої хорової справи, оскільки цьому осередкові, як відзначає Іван Ковач, «на той час бракував відповідний хор».

По-друге, як це властиве і його країнинові Івану Ліберу, Юрій Паращинець ніяк не обмежувався тільки викладанням музики у ліцеї. Він заснував дитячий хор-капелу «Madrigaletto» і мішаний хор «Capella Rivulina», для яких протягом 1965-2005 рр. складав чимраз відповідніший репертуар.

Окрім викладача музики, художню особистість Юрія Паращинця становлять такі складові, як диригентська і композиторська діяльність. Оброблені (українські і румунські) чи складені ним твори (пісні й оперети) не раз чудово звучали у виконанні керованого ним хору, друкувалися у газеті «Новий вік» (після 1990 р. – «Вільне слово»).

Особливо похвальним є те, що перебування і діяльність у переважно румуномовному оточенні не «приглушили» задушевні відгомони рідного мелосу. Юрій Паращинець – автор оперети «Благовіщення», а 2009 р. на церковні тексти він склав для одно- і двоголосого хору інший твір спорідненої тематики – композицію «Хресту Твоєму поклоняємось, Христе» та збірник «Богородичні пісні».

Чиненнайбільшуподібністьнашихзанятьстановить інший приклад. Постійно працюючи над шкільними підручниками, мені давно виникло бажання чим-небудь допомогти вихователям і 1972 р. надрукував збірник з української літератури для дошкільнят і школярів молодших класів «Лісові дзвіночки», метою якого було поступове ознайомлення дітей із своєрідністю і красою писаного художнього слова. Тексти збірника були «зважені» з точки зору тематично-художньої доступності на одній із сесій перепідготовки вчителів, проведеній мною у Сігеті.

Тому-то мені вражає імпує повне повернення в останньому періоді Юрія Паращинця до рідної пісенності і його старання сприяти розвиткові наших дітей з музичної сторони та пробудження в них і плекання любові до рідної пісні. Слід відзначити, що в цьому плані у Юрія Паращинця визрів цінний власний проект даної справи, а саме – здійснити відповідні збірники пісень з нотами для дошкільнят та учнів I-VIII і навіть ліцейних класів.

З цього амбітного проекту 2010 р. в Бухарестському видавництві «RCR Editorial» появилася перша «ластівка» – збірник для дошкільнят «Рідний краю!» (78 різноманітних зразків пісень, 101 стор.), а згодом і другий збірник – пісні для молодших класів; решта

збірників, як відзначає редактор цього появленого збірника Іван Ковач, «перебувають у підготовці до друку накладом Союзу українців Румунії».

У післямові мого збірника я настоював над тим, як слід змалку виробляти в дітей нахил до читання віршів (літератури взагалі) і виховувати в них здатність відчувати красу мовленого та писаного слова і прищеплювати любов до нього. У шановного Юрія Паращинця – ефективніший, оцінюю я, засіб – «на основі пісень, – як підкреслює він у передньому слові до збірника, – вивчати українську літературну мову».

Дидактична націленість першого збірника впливає і з того, що він складається з відповідних пісень для кожної вікової групи дошкільнят (молодшої, середньої, старшої). Це означає, що при укладанні як першого, так і другого збірника автор мав на увазі, по-перше, критерій доступності у сприйнятті дошкільнятами і учнями молодших класів змісту текстів, а, по-друге, те, що підібрані ним пісеньки – це захоплюючі словесно-музичні дитячі ігри, підтвердженням змісту яких є інспіровано підібрані відповідні до кожної пісеньки ілюстрації, в результаті чого у засвоєнні української мови та пісні діють такі важливі три чинники: словесний, музичний та зорово-уявний, бо діти ж уявляють собі те, про що йде мова у пісні (або їм допомагають уявити це). Дітям найбільше подобається гратись. Отож, граючись (розуміється, під умілим супроводом виховательки), дошкільнята і учні молодших класів мимовільно і непримусово засвоюють рідну мову, рідну музику, навчаються розуму, запам'ятовують на прикладах морально-етичні норми поведінки і багато дечого іншого корисного.

Замисленим проектом Юрій Паращинець чудово доповнює й увиразнює досі здійснене у цій сфері Іваном Лібером. Шановному ювілярові від душі бажаю творчого натхнення, наснаги і сил у довершенні свого дуже корисного проекту.

Юрій Паращинець, Іван Лібер та інші вихідці з-поміж нашої громади, які здійснили (кожний у своїй сфері діяльності) ту чи іншу цінну річ, це – наші особистості, інтелектуальна еліта, яку наша громада, перш за все СУР, що представляє нас на найвищих суспільно-державних рівнях, повинні належно оцінювати і шанувати, бо тільки заради інтелігенції нас можуть вважати рівними між рівних на загальнонаціональному плані.

З роси і води Вам, Юрію! Хай визначені Вам Богом дні будуть і надалі такими ж веселими, як і Ваша музика, а творчі сили – невичерпними – на Вашу особисту і нашу поспільну втіху!

Іван ЛІБЕР, член Спілки музикознавців виконавчої творчості Румунії

ВЕЛИКЕ ВАМ СПАСИБІ, ШАНОВНІ ДРУЗІ!

Минула вже люта зима, яка завдала чимало клопотів усім, а мені, здається, приділила найбільше уваги. Доля склалася так, що моя дружина Марія, будучи учителька Копашильської школи, бувши мер цього села і мати трьох дітей, захворіла страшною хворобою, яку ще й сьогодні не поборолася цілковито.

У ці важкі дні і ночі, коли вся моя сім'я і рідня переживали важкі хвилини, знайшлися друзі, які подарували мені промінь радості.

Це сталося тоді, коли мені сповнилось 80 літ – вік, який дає можливість кожній людині ставити у своєму житті крапку чи кому... В цей момент мої друзі не дали мені впасти у глибокі задуми, розсіяли розчарування, повернувши мені світло надії і радості.

Тут появилася стаття Анни Берегі, у якій автор хронологічно вичислює деякі важливі моменти мого життя і праці, які, за її словами, дали змогу рухнутися вперед українській культурі, взагалі, і українській пісні зокрема.

Анна Берегі родом із села Копашиль, при кожній нагоді вона виражає свою безмежну любов до рідного села та його жителів. Хто навчив Анну української мови, де вона здобула освіту – нам невідомо, але якщо прослідкувати за її діяльністю, то побачимо, що вона працювала у школі, викладаючи українську мову, вона навчала дітей декламувати українські вірші і не абияк: на фінальному конкурсі декламації української поезії учні Анни Берегі здобували чільні премії. Вона не лише учить дітей, а й сама чудово декламує, та це ще не все, Анна і сама пише й друкує вірші. Таких українців, як Анна Берегі, потребує наша громада.

Гарні слова на мою адресу прибули від редакції «Вільного слова», яку я оцінюю не лише за високий рівень праці, але просто люблю за те, що вони щиро дбають про підвищення культурного рівня і різноманітне розширення світогляду нашої української громади. Починаючи ще з тих часів, коли він виходив під назвою «Новий вік», я частенько дописував до цього часопису, а члени його редакції завжди підказували мені найкращу дорогу до успіхів.

«Український вісник» статтю головного редактора,

давнього мого друга Михайла Михайлюка, окреслює початки мого спілкування із редакцією, стосунки з українськими поетами Румунії, успіхи і невдачі моєї діяльності. Все ж таки, переважає позитивна сторона, яка поставлена десь в основу нашого культурного рівня.

Серія закінчується високою оцінкою, яку дає моїй діяльності університетський професор д-р Іван Ребошапка на сторінках журналу «Наш голос». Так, саме так все й було. Я зі своїми колегами 1945 року вперше в історії нашої країни відчинили двері української гімназії у місті Сігету Мармаціей. Ми були тими, які допомагали матеріально заснуванню і розвитку українського шкільництва, що стало корисним не лише марамороським, а й усім українцям Румунії, бо до української школи поступило багато дітей із усіх куточків держави, де живе українське населення. Згодом випускники гімназії повернулися додому, сповнені українського духу, вони мріяли здійснити чимало у цьому напрямку, і багатьом з них це вдалося.

Але ми, учні, лише допомагали, основний тягар праці лежав на плечах надзвичайного учительського колективу, який ніколи не шкодував ні свого здоров'я, ні часу для високої підготовки дітей. Серед учителів можна відзначити Михайла Митринюка, Петра Дряба, Богдана Яричевського, Андрія Сливку, Орису Хортик і багато інших, які у свій вільний час проводили різні консультації, репетиції та багато інших заходів, які сприяли різносторонньому розвитку учнів, одним словом, формували з них культурних людей, свідомих українців, яких, як слушно зауважує д-р Іван Ребошапка, можна знайти ще й сьогодні. Гадаю, таким прикладом міг би служити і сам автор даної статті, бо якщо заглянемо у минуле, коли ще не було електричного струму, асфальту, телевізора, два студенти українського відділення Бухарестського університету Іван Ребошапка та Іван Робчук, під керівництвом професора Миколи Павлюка топтали Карашсеверінські береги у пошуках української народної творчості. Ще тоді між нами зав'язалася дружба, бо в нас була спільна мета: щось здійснити

АЖ КІЛЬКО Я СВІТА СХОДИВ

(Слідами переселенців із Закарпаття в Банат)

Обробка на два рівні голоси Івана ЛІБЕРА

Помірно

1. Аж кіль-ко я сві-та схо-див, ниг-де-м прав-ди
2. Є-дин вир-ву та за-гра-ю, дру-гий вир-ву
3. А-ні ро-ду, ні ро-ди-ни, пла-чуть о-чі
4. Не є прав-ди та й не бу-де, ро-зі-бра-ли

не зна-хо-див, лиш на єд-нім за-рі-ноч-ку три ли-сточ-ки
за-спі-ва-ю, тре-тій вир-ву та за-пла-чу, сво-го ро-ду
від ди-ти-ни. Пла-чуть, пла-чуть, ма-ють чо-го – не є прав-ди
прав-ду лю-ди. Не так лю-ди, як су-сі-ди, не так те-пер

три ли-сточ-ки з бар-ві-ноч-ку, з бар-ві-ноч-ку. // -ку //
сво-го ро-ду не по-ба-чу, не по-ба-чу. // -чу //
не є прав-ди ні від-ко-го, ні від-ко-го. // -го //
не так те-пер, як зав-сіг-ди, як зав-сіг-ди. // -ди //

для українського народу. Так воно й сталося, після багатьох таких пошуків, переважно «горбами і високими горами», з'явилися перші результати, а саме збірка «Українські співанки».

Тут треба ще згадати і наше з Іваном Ребошапкою та Іваном Робчуком перебування на короткому (одномісячному) курсі з обміну досвідом 1958-1959 рр. у Києві, де ми мали можливість почерпнути багато інформації, побачити багато цікавого, що, безперечно, пішло нам на користь, а ще зміцнило нашу дружбу так само, як і численні зустрічі на різноманітних заходах.

Здається, що не можна цілковито описати

те, що серце відчуває, відгомін гарячої дружби відбивається, вибухає глибоко в душі.

Слова Анни Берегі, редакції «Вільне слово», Михайла Михайлюка та Івана Ребошапки припали до мого серця і я ніколи їх не забуду, тим більше, що мова йде про здійснення на користь українському народові. Гарячі вітання, щирі підбадьорювання дають мені сили і, головне, бажання йти шляхом, на якому можна ще багато здійснити для нашого українства.

Не востаннє дякую редакції журналу «Наш голос» за надану можливість надрукувати гарні, ніжні, сердечні слова і вилити почуття людини до людини.

Людмила ДОРОШ

«Весна уже минає, а в душі – зима...»

НЕЛЕГКЕ РІШЕННЯ

Дощ нудний увійти у вікно намагався,
Дні минають, а звістки від тебе нема.
І, хоча ти порядним і чесним здавався,
Я чекаю на тебе, здається, дарма...

Може, іншій даєш у думках перевагу,
Може, в снах бачиш іншу, а не мене?
Та чи знайду у серці своїм я відвагу,
Щоб забути всі мрії, забути тебе?

Бо, якщо я не значу нічого для тебе,
То не треба страждати, а просто забути
І втішатися тим, що ти був не для мене,
А не тим, що могло би між нами ще бути!

НЕ ЗАБУВАЙ МЕНЕ НІКОЛИ

Забудь усі мої докори,
Та спогади не відганяй,
Не забувай мене ніколи,
Але й ніколи не чекай...

Коли усі сніги розтануть,
Я знов до тебе повернусь
І музою для тебе стану –
Твоїм творінням я уп'юсь!

* * *

Не мають жалю наді мною
Мої думки і спонукання,
По роздоріжжях мене водять
І обіцяють без вагання:
«Ця твоя спроба – вже остання.
Ще раз і все, тебе залишим».
Й підступне ставлять запитання:
«Чи справишся, коли тебе облишим?»
Й ми помиляємось, це правда,
Та інший хто так безкорисно
Поможе зрозуміти, коли кривда,
Учинена не випадково,
а навмисно?..»

СОЛОДКІ ОБІЙМИ

Мене взяла в обійми ніч-ворожка,
І дихання моє – вже не моє, а наше спільне,
Перед очима перші кадри сну мелькають,
А з вуст зліта зітхання мимовільне.

Клубочиться дурман п'янки і загортає
Мене в тенета забуття, немов завіса,
Що від минулого й майбутнього ховає,
А мить теперішня солодка, мов спокуса...

МІЙ ДАВНІЙ СОН

Вже вкотре бачу я один й той самий сон:
Іду мостом старим шаблестим, а він гнеться,
У хащах грізно так сова кричить-сміється:
Пророчить у дорозі безліч перепон.

Я знаю: зараз трісне міст старий,
А я, мов камінь, полечу в ріку глибоку,
Та диво! Цього разу в мене крила є,
Міст падає, а я лечу у синь високу!

ЧЕКАННЯ

Весна уже минає, а в душі – зима,
Зітхання на вустах завмерли, сліз нема,
І я уже нічого не бажаю,
Дивлюсь у білу стелю і чекаю.
Чого чекаю? Завтрашнього дня,
Прозорої холодної росиці,
Щоб на світанку поблукати навмання
Ногами босими по росяній травіці.
Приємна прохолода ніжить і лоскоче,
Мені здається, що я знов мале дитя,
Яке в наївності безтямно хоче
Пошвидше підрости й піти в життя.

Іван КОВАЧ

«ЗАЗЕЛЕНІЛИ ГОРИ-ДОЛИ НА ВСІ ВІКИ...»

НА ВСІ БОКИ

Щезала зим-зима
довкола
на всі боки,
й зазеленіли
гори-доли
на всі віки...

НЕБЕСНІ ПОЛОСИ

Коли пригасне
сон-діброва,
зомліють голоси,
воздвигнуть знову
свої брови
небесні полоси...

ЗАСАПАНА ВДОВИЦЯ

Низьке небо довкруг
й простуджена
травиця.
Стирчить на порозі
розчулена-засапана
вдовиця...

СІРЯЧИНА І ВІТЕР

Сірячина
і зціплені губи,
напружені такі, –
й зашарудить
в душі зненацька
ящірний вітер...

ЖОНИ СІНОМ ПАХНУТИ ЙДУТЬ ДО ЧОЛОВІКІВ

Тулуб ранку
золотий
чеше скроні
віком, –
жони сіном
пахнути
йдуть
до чоловіків...

АВТОГРАФИ КРОВІ

Останні автографи
крові блакитної
викину макам...
Сьогодні ж воскресну, –
й ляпісним лякам
дам осінь й по слову...

ВІТЕР У НЕБО ЗЛІТА

Вітер у небо
зліта, в дальність
ракетами волі,
він-то дівочі
літа зв'язує в сніп,
наче долю...

У ЛАБІРИНТІ

Летить пташиний
ключ кристалю
у лабіринті
снів, де жде
гугнявий вітер,
й підступно
злочини пряде...

З БАГНЕТОМ У СЕРЦІ

Вертаюсь,
як верталися солдати

з багнетом у серці,
свічою в руці,
вертаюсь,
де усеньке рідне
на вістрі
бумеранга голосіє...

СМІХ ВОРОЖБИТА

Вереск та крики
йдуть кулею сну,
ранами серця
я вітер жену, –
чую луною тупіт копита
й сміх ворожбита...

РОЗКВІТЛА СЕКУНДА

Маком
розквітла секунда,
стала воротами
світлу секунда.
Деколи лягає вона
мені на долоню
гімном безсмертя...

ВІТЕР, ШУМИ І СУМИ

Шле вітер шуми
свої у суми,
і барви
свої шле...
Чиє ридання-
розчарування
ввібрав
у серденько своє?..

РОСА НАРОДИЛА ТРОЯНДУ

Сьогодні роса
народила троянду,
окрашену полум'ям,
білими снами.
Сьогодні на гіллі
воскресло життя.
Сьогодні з капельки
виросло море...

Павло РОМАНЮК

СИНІЙ ПЛАЩ МОЄЇ ДУМКИ

Присвячую Ф.М.

ГЛЕЧИК НЕБА

Крізь мою тишу
течуть невидимі ріки
весняного відлуння.
Може, весна розлилась
з глечика неба,
а я забарився
в дорозі до тебе,
щоб поцілунки скласти
у твої вуста.

Повертаючись
з весілля
квітів степових,
мати розбила
глечик спогадів.
Вилетіли птахи,
пірнули попід горизонтом
вранішньої роси.
І...
течуть,
дзюрчать,
лопочуть трави
по усьому тілу,
а місяць сміється
і стрибас
з ока в око,
щоб я не вловив
величність
того моменту:
дзюрчання,
шепоту,
ридання
й леготу
вітрів омріяних,
коло струмка,
де трави танцюють,
течуть,
хихочуть
під ребром
завмерлого ранку
і під осоками думки
гнізда плетуть лелекам
моїх весен.

ВЕСНЯНИЙ ДРОЖ

Куди б не крокував я
дрожем думки моєї –
тебе зустрічаю
у всьому
повсюди,
і в повсякхвилині:
у звуках, у травах слова
й словах трав'яних,
у сні,
що пливе сновидою
поміж квітами
ран моїх,
незагоєних
помахом
зламаного крила.

В мені квітнуть
тисячі сонць
на межі
молитви до тебе,
у габі моїх
бурхливих вод.

А ти залишиш
медовим цвітом
на повіках
мого моря непокою.
– До тебе причалю,
як чайки
ячінням
загомонять
в іржавих хвилях
моря весни.

ГРІМ

Ударив в поле серця
грім –
посипались гіркі черешні,
мов небозводу таїна,
мов темної лавини
крик.

Стою стовбуром
зрізаної думки
посеред поля –
плач не вгаває
в поранених кронах.
Боюсь вирушати
в похід
на кораблях
чорногривого вітру,
може,
заважкою стояти
на перехрестях сліз.

Так хотілось кохати тебе,
але грім
розлистав
зав'язі первинності.
Поле переросло в тіло
черешневого неспокою.

ПОЇЗД

Рейки змотались в клубок,
а пам'ять
гуркоче поїздами
по нервах моїх,
на безіменну станцію
спішить.
Давно вже весна
висвітлилась
помаранчевими проміннями
океану.
Пароплави смутку
по суглобах непокою
мандрують.
Зустріч й прощання,
Розлуки і чекання.
Млини очей
перемелюють темряву.
Як важко бути поїздом
в безіменності!..

Михайло Гафія ТРАЙСТА

«КОЛИ В ДУШІ БОЛИТЬ ДИТИНСТВО»

ОТАРА ГОРІХІВ

Крізь лапате міжлистя
волоського горіха
ллються на подвір'я
золоті проміння
сонця,
яке колобоком
поміж хмарами котиться.

«На небі сонце богує», –
казав нам похилий
від косарської втоми дідусь.

Тепер спить.

«Дідусь втомився
і заснув, а ви пограйтесь
в холодочку», –
шепоче нам
з розплетеним волоссям
заплакана мати.

«Чому ви, мамо, в чорнім і сумні?».
«Ідіть, ідіть, пограйтесь,
дідусь спить», –
шепоче сумно.

А ми з Іванком веселі,
отару горіхів випасаєм.
Правда, за це дідусь
нас часто сварить:

«То гріх, горіхи недоспілі рвати!».

Але тепер він спить,
а ми горіхи випасаєм,
і оком – зирк!
На розчахнутий перелаз,
бо все хтось на подвір'я лізе.
І всі вони у чорнім і сумні,
а ми з Іванком веселі,
нам байдуже до них.

«Бир-бир, овечко, бир!» –
отару до кошари заганяєм.
А з-поза хати: «стук» та «стук», –

вусатий дядько
молотком все стука.
«Для діда вашого
хатину я майструю», –
сумно посміхнувся.
Хоча і не питали ми нічого.

«Ходім, він бреше!» –
потяг мене Іванко за собою.
«Яка ж бо то хатина
без вікон і без дверей?» –
нам весело, сміємось.
«То ж, мабуть, якась гра,
вони теж граються,
хоча дорослі» –
ми знов сміємось
і біжимо до нашої отари.
Поки дідусь ще спить,
награсемось досхочу.

БАБІНІ МЕДЯНИКИ

«Ой знала я,
що за бахур вийде з тебе,
добре знала!
Бо в ніч на Святу Неділю,
немов на лихо,
голосно і довго
співали півні,
як тоді,
коли Петро Христа
зрікався», –

каже мені баба Марія
і сміється, а потім:

«Ну, не дивися так на мене,
бо очі в тебе файні –
великі і голубі,
як у маленького телятка,
нівроку!
Ходи, баба тобі
медяників дасть
і на храм до Сигота,
на Христову День візьме», –

голубить і пестить
мене зморщеними руками.

А медяники такі добренькі,
такі добренькі, що аж...
А ще якби і горнятко молочка,
та баба каже, що... «Дазбув».
Нічого!
Медяники й самі
розтоплюються в роті,
бо такі смачненькі,
такі смачненькі,
що аж но!..

МОЛИТВА ВУЙКА РЕТІЯ

«Та уddaмса я за того,
Што му кажут Реті,
Має пару волю сивих
Й сіно в Стижереті...»
з Верхнянської співанки

«Ану, дивись на флуди,
все сіно під ногами...» –
бурмилить вуйко Реті,
й «Во-Отче наш» шепоче,
«еже 'си» перескочив.
«Та ні, неборе, Дару»,
по-твоему не буде, бо я...
«І да сятитса імня Твое...»
...бо я махав косою
до семого поту, а ви...
«Да прийде царство Твое...»,
кому говорю, Бодо'?
Ану, гей ступи лабу!
«Най буде воля Твоя...»,
вовча би тя погризла,
із гунцуттом проклятим!
«Яко є на небі, так і...»,
нажерлиса до фраса,
а решту все під ноги...
«І хлібчик наш насушний...»,
та я, отак і з вами
до «Амінія» не дуйду, –
бурмилить вуйко Реті
і правницю сухорпляву
до лоба піднімас.

Павло РОМАНЮК

НЕЗАГОЄНІ РАНИ

(Уривок з роману)

(Продовження з № 214)

Повечерявши, Яків з Катериною ще довго розмовляли...

У печі вогонь вже давно погас. Не було чути тріскоту згоряючих дубових дровенят. В хаті залягла глибока тиша.

Темрява обійшла село, оповила своїми пасмами, налягала на сірі, мов копиці, хати, приружила своє ніколи не моргаюче око.

«За три місяці, на Одорщі, вернуса», – були останні слова Якова, коли сон перервав плин його думок і повів за руку, мов дитину, в свій простір...

«Бо...»

*Ой зорі, не зоряйте,
Погодіте мало,
Бо ще моє соколятко
Не спало ні мало...*

«Тьху!.. Або з'явися, або мовчи. Я вже бачив красунь і чув їх голоси, але такого, як в тебе, ніколи! Наближайся, наближайся... Чи боїшся показати свій стан... Мабуть, такий він, як і голос: тонкий, чарівний, звабливий... Підходь... Наближайся... О... о... ось так... Не віддаляйся... Я вилізу на дерево, якщо боїшся стріннути мене на землі...

*Ой зорі, не зоряйте,
Погодіте мало,
По небу заграйте...*

«Божечку, який голос!.. Будь добра, послухай моє моління!.. Появися... Який голос!..»

*Ой зорі, не зоряйте,
Погодіте мало,
Бо ще моє соколятко
Не спало ні мало...*

«Милий голос... Ще треті не співали півні, а вона вже почала... Хто би то міг бути?.. Ага... Може, Марія Іванчиха так рано вийшла... Вона так рано виходить і співає... Або...»

«Тьху!... Ки-ги, ки-ги... Добрий ранок, Калинюку, куди так рано? Ще не зазоріло, а ти вже з бесагами. У Глухий?.. Ти ще не докосив?»

«Не докосив, бо не було коли...»

*Ой зорі, не зоряйте,
Погодіте мало...*

«Хто би то був, Калинюку, ану скажи мені. Ти когось стрічав на дорозі?..»

«Ні, нікого. Ти про кого говориш?..»

«Ані не чув, як співає?..»

«Хто би співав так рано? Що ти говориш?..»

«Калинюку, я не кажу тобі нічого, бо насердишся, але як бачу, ти ще спиш на ногах... Як не чуєш?.. Не глухий!.. Е... Не кажу нічого. Не файно чоловіка натще вразити!..»

*По тім боці при потоці
Сивий бичок риче,
А мені ся причуває,
Што ня мамка кличе...*

«Як не чує?.. Што ото може бути?..»

*По тім боці при потоці,
Сама тополина,
Прийди, прийди, легінику,
Коли біла днина...*

«Знову співає... Я чую, а він – ні!.. Бреше... А може, не бреше?.. А... Краще поговорю з ним про щось інше... «Зажди, Калинюку, піду з тобою. Прилуку я вже докосив, та ще маю мало коло криниці, над Вінційовим... Якщо хочеш – зажди трохи, підемо разом, лиш най візьму з ліщини косу... І бесаги...».

«Як чудово співає... З такими грабельниками любо коло коси і вмерти... Аби мій Олекса трохи

підріс, я не випустив би з руки такого соловейка!.. Дурний ти, Якове!.. Не знаєш, хто співає, а вже плануєш. Не знаєш, хто співає, як її звать, хто вона... Хіба то голос? Який ти розумний, – оженив би Олексу з голосом... Ха, ха, ха... З голосом... Аби тебе не почув Калинюк, бо насміявся би раз!.. Де коса? Примха би її взяла! Не тут я поставив сночі? Ні, ні... А, може, залишив коло хліва? Най почекає мало і Калинюк. Най наслухається і він того голосу... Га! Ніби не чув! Брехун!.. Ні, ні... Добре, що маю хоч з ким піти в дорогу... Швидше, Якове, швидше, бо Калинюк жде... Бесаги най не забуду... Ади, де коса. А я шукаю... Пляшку молока аби не забув узяти, бо, як зголоднію, не буду в персти свистати... А солонини? Га? Що казав би ти, косарю Якове?.. Добре би і того... До полудня зголоднію... Аби лиш двері не зарипіли, бо розбуджу Катерину...».

«Бр-р-р, гоп, г-о-оп, бр-р-р, г-о-оп... Куди тебе несе?! Бр-р, го-оп, гоп...»

«Яка мара там, у кутку?! Закричати?! Ні! Ні! Закричу!.. А як розсердишся ще дужче? Божечку, яка мара?! Казала Катерина, Кате... не вставати так рано!..»

«Де клямка?! Агі!.. Хто там?!»

«Бр-р-р, го-о-оп, гоп-п»

«Ще й відповідає, озивається!.. Зараз!.. 'ти того! Ти у мене в коморі смієш?!»

«Гоп-оп, бр-р-р...»

Мал. Михайла ТРАЙСТИ

«Не добре, Якове, тікати б...Де клямка?»

*Ой зорі, не зоряйте,
Погодіте мало,
Бо ще моє соколятко
Не спало ні мало...*

«А ще й та співає!.. Яке чудо? Дам я тобі!.. 'ти того!.. Де сокира!.. Ага, за одвірком... Я тобі покажу, як цяворити у мене в коморі!.. Як розмахнуся сокирою, голову тобі знесу з тіла!.. Гі!.. Сокира відскакує... Вчора нагострив... Гі!.. Аби лиш до очей не прискочив... А ні, тікає... Куди тебе, чорте, в комин пхає!?. Хочеш розвалити? Коби я тебе ще раз хоч досяг!.. На!..»

«Кр-а-а-а! Няв-у-у... Ха-ха-ха-а... Бр-р-р...» Відучу я тебе!.. Непроханий в гості не приходи!.. Тьфу! Який поганий! Щез би ти, аби ти пропав! Казала Катерина...»

«Та вже ходи, Якове, бо пізно!..»

*Каркав ворон при дорозі,
Доле сива, доле,
Прийшов пішки, чи на возі?..
Серце ми ся коле!..*

«А я й забув, що Катерина мене жде... Чи взяв я все, що треба? Все ще співає... Най витру чоло, бо уморився... Ага, ти перестрашився, Якове. Боїшся й найменшого чорта! Казати Калинюкові?.. Ні, не скажу, яке мене спіткало. Буде сміятися. Хто таке чув! Ну, дивися!.. Ще трохи, Калинюку, трохи... Тьфу! Яке найде чоловіка. Натще, коли рушаю в дорогу. А ще до того, на біду, нині понеділок... Мара би 'го з'їла!.. І крисаню забув узяти. Добре, що хоч Катерину не пробудив. Цього ще мені треба!.. Закручу ключ двічі, не аби той ще ввійшов у комору... А очі які мав!.. Господи! І світлі, мов... Добре, що я не впав, коли побачив таке страховище! Ц-ц... А не соромно б мені, га?... Поставлю ключ під камінь, коло порога, аби знала Катерина, де знайти...»

«Бр-р-р, ге-ге-ге...»

«Ой-йой-йой... ей, де 'го дідько поніс!.. На самий гребінь хати. Який страшний!.. Пропав би! Тьфу на тебе, чортова мацапура!.. Аби ти щез!.. Як візьму камінь!..»

«Бр-бр-р-р, ге-ге-ге-е...»

«На!.. Вліпив тобі?!»

«Уа, у-а, уа... Бр-р-р...»

(Далі буде).

Михайло ТРАЙСТА

МІЖ КОХАННЯМ І СМЕРТЮ

(Уривки з роману)

«ОЙ, ЯКА Я ЩАСЛИВА, АНДРІЮ!..»

«Немає солодшого для людини і немає потрібнішого, як щастя; немає і легшого за це.

Хвала ж блаженному Богові!

Григорій СКОВОРОДА

«Яка я щаслива, Андрію!.. Ой, яка я щаслива!..», – лунали в його вухах теплі, невинні, навіть милі Маріїні слова.

«А Васирина?.. Господи!.. Васирина!..»

«Як тобі, небоже, казати?.. Ти з фронту, а Васирина...» – згадав дренчавий голос Ілька Хромого.

«А я?.. Де моє щастя?.. – захотілось крикнути: – Де моє щастя?! Де?..»

«Ти повернувся живим з фронту!.. Живим і цілим!.. Це твоє щастя, Андрію!»

«Хіба це щастя?..»

«Так, Андрію, це – твоє щастя!.. І Марія – теж твоє щастя!.. Будь щасливим, кохай, радій!..»

«А Васирина?.. Господи!.. Васирина!..»

«Як тобі, небоже, казати?.. Ти з фронту, а Васирина...»

«Яка я щаслива, Андрію!.. Ой, яка я щаслива!..»

* * *

Повертаючись з Сігету, зайшов до корчми, до Петра Маріїного. Добровольці, серед яких був і Дьорді Грещук та Николай Чурсі, зраділи йому, як братові рідному, а корчмар Петро поставив на стіл пляшку слив'янки, тарілку з нарізаним салом, три великі цибулини і півхліба.

Пили, закушували і розмовляли. Розмовляли про все: про землю, яку їм обіцяли, про гвардистів, які на фронт їх послали, про тих, що не повернулись, про тих, що каліками повернулись, про довоєнні роки, про його матір, яка прийшла до розуму, про Петра Білаша і Марію, тільки про Васирина не смів ніхто почати бесіду.

«Як тобі, небоже, казати?.. Ти з фронту, а Васирина...» – дренчав у його пам'яті голос Ілька Хромого.

«А Васирина?.. Господи!.. Васирина!.. Чому ніхто не сміє торкнутись, бодай словечком, його роз'ятреної

душевної рани?.. Чому вони так делікатно обходять її?.. Чому не скажуть: «Так і так, життя важке, Андрію! Ти не перший і не останній!..». Чому?.. Невже так це важко, хлопці-цімборики?..»

А «хлопці-цімборики» вже пісню розпочали:

*«Закувала зазулечка
Там, де біла глина,
Ци готовий, мамко, куфер, –
Фівкає мошина...»*

«Щасливо, Андрію!», – до нього кланяють.
«Щасливо, хлопці!»

*«Зафікала мошиночка
Аж до Кричунова,
Зоставайся, рідна мамко,
Відтеперь здорова...»*

«А що воно таке, це щастя?.. Професор Служеру вчив нас, що це абстракція, отже щастя – це щось нематеріальне, що не можна побачити очима чи відчутти дотиком. Але чому ж воно таке важливе для кожної людини, чому ми живемо в очікуванні щастя і понад усе на світі хочемо, щоб воно пригорнуло і нас своїм крилом?..»

*«Зоставайся, рудна мако,
Як садок зелений,
Бо я їду у катуни
Сумний, невеселий...»*

«Щастя, що воно таке, це щастя?.. Кожен розуміє його по-своєму: корчмар Петро, мабуть, щасливий, коли повна корчма людей, Дьорді та Николай щасливі, коли хтось почаствує пляшкою горілки... І Марія щаслива! Щаслива, тому що...»

*«Та я, мамко, відступаю
Поза твою межу,
Прийди, мамко, на касарню,
Забери одягу!..»*

«Яка я щаслива, Андрію!.. Ой, яка я щаслива!..»
«А Васирина?.. Господи!.. Васирина!..»
«Як тобі, небоже, казати?.. Ти з фронту, а Васирина...»

* * *

Вийшов з корчми, не прощаючись ні з ким. Мабуть і не помітили його відсутності.

«Вони щасливі!» – подумав Андрій, йдучи через толоку в бік вулички, яка вела до його хати, але серед толоки, роздумавшись, повернув у бік Маріїної хати.

«Яка я щаслива, Андрію!.. Ой, яка я щаслива!..», – лунали в його вухах теплі, невинні, навіть милі Маріїні слова.

А ВОНА ПО-СВОЄМУ СИЧАЛА, РЕВІЛА, ВИЛА...

*«Комусь-то радість розпирає груди,
А хтось у грі тій клятій умира,
Та з неї людям вийти вже нікуди»*

Микола КОРСЮК

Бридка, розпелехана, розхристана, заяложеним фартухом підперезана, зловісно по-зміїному сичала, пекучою отрутою бризкала, по-нелюдському вила, скривленим запіненим ротом бридкі слова кидала... А він?.. Він сидів присмирнілий, притихлий, принишклий, як камінь той, і вечерю, мов руки свої, жував. Холодна задубіла мамалига в горлі застрягла, недоварена барабуля, як ті камінці, що їх пережувати не можна, а кислі огірочки солені-пересолені сирітськими слізьми здавались... А вона, далі й далі по-своєму сичала і вила:

– Штефанкові нема кому постольці закорпати, а старий пердюх чужому бахурові шкіряні черевики купує! Га?.. Це правда, Штефа?.. Кажі, га?.. Не мовчи, як той драп церковний.

– Айбо, він не чужий, Пара!.. – посмів відкрити рота Штефан.

– Га, ще й ти смієш щось гавкати, корзане останній!.. Твої діти ягнята випасають і по ріща в ліс ходять, босі та дрантиві, а закаменик по-мадярськи дзванькає, та з носом в біхилах цілий день сидить... Стариган йому азбуку в місті купив, а твоїм що купив?.. Га, говори?! Ні гуно псяче не купив!..

– Та йбо, Пара!..

– Не «тайбокай» ня, гунцуте проклятий, бо ти голову тіглізовом розіб'ю!.. Я цілий день роздераюся та розпинаюся, а ти стоїш, як пень, та дивишся, як

наше майно старий на чужі копили розфір'їтькує, Господи, засудоми такого чоловіка, як ти!

– Та він не за твої гроші!..

– Зараз я покажу тобі, темні гроші!.. І що, як за свої?.. А він де живе, звідки жре, га?..

– Айбо Олекса коні продав!..

– Продав!.. Продав та пропив!.. А Одотя, засрана ґаздиня, яка про мене всім тільки лихо говорила та фофнею і бідною називала, не протямляється від п'янства, п'є та гуляє і ходить селом, як поросиха, на сміх людям, діждалася добра, бо Господь Бог батоком не б'є!..

– Не радуйся чужому горю, Пара!..

– Не «паракай» стільки, а завтра відведи шибеника геть, най не буде його на моїх очах, бо йому шию скручу, як горобцеві!..

– Тихо, Пара, бо почує няню, та...

– Та що, як почує, га!? Най чує! Я його годую, а він не моїм дітям горне, а чужим... – не доказала Параска, бо рипнули двері і на порозі появилася старий Бережняк.

– Кого ти годуєш, невістко дорога? – сердитим голосом запитав, і з докором глянув на сина, який, зняковівши, опустив голову і поглядом попід стіл шмигав. – Ну і діждався я від тебе, сину! – продовжив старий.

– Та хіба я, няню, цьому радий, хіба я цього хочу?.. – невинно мовив Штефан. – Бачите й самі, що...

– Бачу, сину, бачу, що в тебе в хаті курка піє, а не когут, але цю хату я будував, і не дозволю нікому попід ніс мені фрінцкати. Від завтра ми з твоєю мамою та з Андрійком будем своїм коштом жити, щоб ти, невістчко, не годувала мене. В мене пінзія, слава Богу, велика. Ти, Параско, забула, що перед Великоднем не тільки твоїм дітям, а й тобі черевики купив, та Бог з тобою! – махнув рукою старий і вийшов у сні.

Параска мовчала, тільки злим поглядом лупала то на двері, то на Штефана, а далі знову засичала:

– Ти що, пріріє до лавиці?..

Ану, йди принеси відро води!

Та Штефан, мов би й не чув нічого, надів свиту і вийшов, бо в нього були свої справи, а Параска залишилась, бридка, розпелехана, розхристана, заяложеним фартухом підперезана, і зловісно по-зміїному сичала, ревіла, вила.

Мал. Михайла ТРАЙСТИ

Марія ЧУБІКА

ВАСИЛИНИНА ТАЄМНИЦЯ

(Оповідання)

(Продовження з № 214)

Після Василькового від'їзду я лягала й вставала з думкою про нього. Часто мочила подушку сльозами та бігала до його матері, аби хоч трохи поговорити про нього. Обидві чекали, коли він напише. І довгожданий лист прийшов.

Я перечитувала його кілька разів на день і стільки ж ввечері. І хоча вже знала напам'ять, перечитувала знову і знову, опісля бігла до тітки Олени поплакати разом із нею.

Дні й тижні без нього здавалися довгими-предовгими... І сумними. Єдина радість – то листи від нього, але вони приходили рідко, бо в бутині, як писав він, пошти немає.

Життя продовжувалось, я працювала в полі, поралася по господарству, сіяла, сапала, збирала врожай і доглядала батьків, а зимою – у хаті за кроснами чи за вишиванням. Василь не приїхав додому ні на Різдво, ні на Великдень, ані листів від нього давненько не було.

Так в чеканні, в праці, в думках про нього минули аж два роки.

В маленьку школу на присілок прийшов новий молодий учитель Іван. Ми бачились кілька разів, коли я йшла до церкви чи на поле. А одного сонячного літнього дня спинив мене на мості через річку Вишавку, який з'єднав Підпогір із рештою села, і почав розпитувати про мою сім'ю, чому я завжди сама, чому не пішла учитися. Я зашарілася по самі верхки вух, розказала дещо про моїх братів, про стареньких батьків і про те, що я сама веду господарство. Опісля кілька разів приходив, коли я працювала на полі, допомагав батькові принести води, чи нарубати дров. Зустрічав мене, коли я поверталася ввечері додому. А одного разу зізнався в коханні. Я залилася сльозами і втекла до хати. Наступного дня прийшла тітка Олена і крізь сльози сказала, що селом ходить чутка, що Василь оженився.

Я безсило повалилася на ліжко і заридала. Крик вирвався з грудей:

– Це не може бути! Він любить тільки мене! Обіцяв вернуться! Просив, щоб я його чекала! «Чекай, чекай мене, красуне!» – кричав із дороги в день від'їзду, – мовила я і стрепенулась, в голові майнуло: може, він кричав «Прощай, прощай, моя красуне!», а серце немов кинджалом хтось розколов надвоє.

Мама і тітка Олена плакали, а батько сидів понурий, мовчазний і згорблений, немов важкий тягар звалився на його старечі худорляві плечі.

Я писала листи, бігала на пошту, чекала відповіді, але дарма. Василь мовчав.

«Значить, так і є. Василь одружився», – подумала я.

Два тижні не доїдала, не досипала, а сльози безперервно обливали моє обличчя, як гірська річка обливає скелясте підніжжя Менчела.

Коли дозрівала щедра осінь, а ліс жовтів над нашою хатою, однієї суботи я вийшла заміж за Івана. Відгуляли скромне весілля і продовжували газдувати вже вдвох. Він був добрим, душевним чоловіком, помагав у всьому, любив мене. Але мої рани ще не зовсім загоїлися. Мене мучила совість, але що поробиш, серцю не прикажеш.

– Пора б вам і діточок справити, – казали мої сестри, коли приходили провідати нас.

– Незабаром, незабаром пригаздуємось і на них, – відповідав Іван, усміхаючись.

Вже третя зима одгуляла своє, весна відквітнула, незчулися ми, як гаряче літчко вже дрімало на грунях.

Якось після Йванделя Іван поїхав до обласного центру на двотижневі підготовчі курси. Газдувати довелося самій, бо батьки ледве тягли ногу за ногою, як кажуть у нас.

Одного вечора я кинула в оборіг останній пласт сухого сіна, постелила на ньому, бо літом ми завжди спали в оборозі, на чистім повітрі, під місячним небом, на запашнім Іванделевім сіні, бо ніякий диван

не міг рівнятися такій постелі. Ще не встигла заснути, бо різні думки сунулися одна за другою, як почула, що хтось тягне із оборога драбину. Я не була з полохливих, але серце почало дуже калатати. «А Тарко де, що не гавкає?» – майнуло запитання в голові. Мовчу, ані не дишу. «Це, мабуть, хтось знайомий», – знову нашіптував внутрішній голос. Хтось почав підніматися по драбині і покликав шепотом:

– Василенко!

– Ти, Іване? – запитала, але скоро зрозуміла, що голос не був його.

«О, Господи, це привид!» – кольнуло мене в серці. Я перехрестилася, сплюнула тричі і промовила:

«Щез би'с та би'с пропав,
Би'с до ня моци не мав!»

Але привид не пропав, а взяв мене за руки, притиснув до грудей і сказав:

– Прости, що налякав. Це я – Василь.

Я зомліла, зсунулася на сіно. Коли очуняла, він тримав мене в обіймах і гладив. Згодом почав розказувати:

– Мене побито дерево, ледве живий остався, але ногу добряче потрощило. Вже чотири складні операції переніс, але залишився калікою. Не хотів зав'язати тобі світ, бо я тебе дуже-дуже кохаю. Сюди я прийшов із братом, а звідси вдолину не знаю, як піду. Бо одна нога коротша і мені дуже важко спускатися.

– Ой, Васильку, любий мій, чому ти так поступив? – сльози потоком текли по моєму обличчю.

Ми сиділи обняті на свіжому сіні. Василь цілував мене, пригортав до грудей, а потім прошептав:

– Тепер ти будеш моєю, білявко.

– Васильку, не треба, бо наше село таке мале. Всі про всіх все знають. Нічого не можна втаїти від людського ока і від Бога, – просила я.

– Знаю, люба моя білявко, але цю зустріч нам приготував сам Господь, бо він привів мене сюди саме тепер, коли твого Івана немає вдома. Ця місячна ніч має бути нашою. Вона буде першою і останньою. Я піду, як і прийшов, – мовив він, не випускаючи мене з обіймів.

Коли ясний місяць заховався за хмари, а втомлені працею жителі присілка спали, я допомогла йому спуститися грунями аж до моста, там ми попрощалися.

Щастям наповнилася моя душа і серце в той

день, коли я дізналася, що буду матір'ю. З того часу часточка мого серця належала майбутньому малюкові, а частка Іванові. Я народила сина.

Знаєте, у гараздах, чи ні, у гріхах чи без, життя продовжується, роки минають. Ми старіємо, а діти ростуть.

Про Василя я нічого не знала.

Мого сина звати теж Васильком. Так хотів Іван, тому що і я Василина. Він був послушняною дитиною, добрим учнем. Після закінчення сігетського ліцею поступив на факультет медицини і по закінченню почав працювати лікарем у нашому селі. Одружився із гарною, доброю дівчиною, учителькою. Вони побудували собі хату в центрі села, а згодом в них народилася донечка Марічка. Коли моїй внучці виповнилося шість років, у село повернувся Василь із своїм сином, невісткою і восьмирічним внуком.

Вони купили землю, де колись була школа присілка і побудували гарну хату. Його син працює інженером на деревообробній фабриці в місті Вишаві.

Обидві сім'ї дружать.

Того року я виправила Івана, в нього був уже другий інфаркт. Син не зміг його врятувати.

Літом живу на старому місці, бо тут народилася, виросла, покохала, постаріла і прив'язана до нього, а зимою – у сина в новій хаті.

Майже щоденно ходжу провідати Василя, допомагаю йому, бо він тепер зовсім скалічив. Разом згадуємо дитинство, юність, наше кохання, батьків, які давно відійшли у вічність. Разом поплачемо. Отже, живемо спогадами. Одна радість – наші діти і внуки.

Я вже висповідалася перед Всевишнім Господом і попросила прощення за наш гріх, але не вистачає сили признатися синові. Що поробиш, слабкість людська!

Тому залишу вам листа, якого передасте йому після моєї смерті. Не хочу допустити ще одного гріха у нашу сім'ю.

Тітка Василина простягла мені конверт, у якому була її сповідь, зітхнула немов скинула із плеч важкий тягар і подякувала. А я подумала: «Боже, яке складне життя! Скільки людей на світі, стільки й долі!»

Ми помаленьку почали спускатися в долину.

Сонце вже кануло за найвищий грунь Підпогору. Вечір прокрадався у село.

Дитячі сторінки

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ БАЙКИ

Кінь і осел

Кінь і осел зустрілись на вузькому мосту. Кінь каже ослові:

– Дай мені дорогу!

А осел уперся, ні з місця, і каже:

– Дай ти мені дорогу, я достойніший од тебе.

– Замовчи, нікчемо, – гордовито промовив кінь, – ще й ти здумаєш собою величитися! Дурнішого за осла в світі немає. Не дарма у людей поговорка склалась: “Дурний, як осел!” А кінь – розумна істота: я чоловікові приношу велику користь. Коней вчать нарівні з солдатами, і вони все дочиста розуміють, а ти що – дурний, як пробка.

– А ти хоч і розумний, зате богу противний, – каже осел, – ти такий ненажерний, що тобі корму ніколи не настачиш. Коли ховався Ісус Христос в яслах від розбійників, так ти все сіно пожер, йому нічим було прикритися і тебе за се бог прокляв, а я хоч і дурний, зате угодний богу. На мені божа мати їхала у Єрусалим, а ти що... Кінь має ослові уступати і повинуватися.

Ото вони сперечалися, сперечалися, один одному дороги не давали. А далі кінь із гордості кинувся напролом, щоб збити осла з мосту, а самому пройти. Осел теж подався вперед, – і обидва полетіли у воду. Бовтаються в рівчаку і ніяк не можуть вилізти.

На той час біг по місточку собака, розпитав, з якої причини вони попадали, і сказав їм:

– Обидва ви дурні, гордість і тупість – між собою брати. Якби один з вас був учтивий, дав би іншому дорогу, то все було б по-доброму.

Провчений журавель

Голодний вовк на болоті піймав гуску і почав її трошкиувати прямо з пир'ям і кістками. Одну кістку не перетер на зубах, застряла в горлі, стояла впоперек горла. Вовк вертівсь, вертівсь, нічого не міг поробити. Уже він надувався проковтнуть і силкувався вихаркнуть, кістка не подавалась ні назад, ні наперед. Вовк побачив журавля, побіг до його і почав прохати:

– «Будь ласкавий, рятуй мене, а то я загину ні за понюх табаку».

– «А що тобі, вовче, треба?»

– «Витягни мені з глотки кістку, я тобі чим-

Дитячі сторінки

небудь оддячу».

Вовк роззявив свою пельку. Журавель підійшов, застромив свою голову в рот вовкові, нащупав носом в глотці кістку і витяг звідтіля. А далі журавель каже:

– «Ну, давай же мені, вовче, що-небудь за роботу».

– «Що ти, довгов'язий, очманів, чи що? Ти моли Бога, що твоя голова осталась ціла».

– «Так ти ж сам поступивсь оддячить за роботу, я ж тебе од смерті заборонив».

– «Оце тобі, журавель, і оддяка, що пустив тебе живим; а будеш домагаться, так буде й тобі те, що гусакові».

Журавель дай Бог ноги од вовка і з того часу боїться до його підблизяться.

Через тиждень, а може, й через два дикий кабан натрапив на дохлого зайця і почав його глутити. Кабан дуже проголодався, гаразд не пережовував, ковтав цілком. Одна дебели кістка з заячого плічка, не перетерта зубами, попала в глотку і стала впоперек. Кабан прибіг до журавля і каже: «Будь ласкавий, рятуй мене, а то я подавився і ніяк не ослобонюсь од кістки». А журавель каже:

– «Ні, брате, я за це діло не берусь, я вам не лікар. Я одному поміг і навіки закаявся».

– «Ради Бога, одрятуй, я тобі оддячу».

– «Знаю я вашу оддяку, один научив, тепер годі».

– «Та що ти, Бог з тобою, я ж тобі ніякого зла не чинив. Заборони мене од смерті, вік буду за тебе Бога молити».

– «Ні, боюсь; може, ти й порядошна звірина, тільки тепер я через поганих і хорошим не вірю. Своя шкура дорожча твоєї».

Журавель піднявся і полетів од кабана. А кабан так і загинув од кістки.

Вікторія ЗАБАВА

Добрий ранок!

Соловей щебече в лузі:
«Добрий ранок, всім вам, друзі!»
Із гнізда свого лелека
Обізвався недалеко:
«Добрий ранок! Добрий ранок!
Зустрічаємо світанок!»
І шпачки завжди веселі
Визирають із оселі:
«Добрий ранок! Чи здорові?»
Вдячна вам на добрім слові!
Ластів'ята на балконі
Дружно плещуть у долоні.
Привітались подарунком!
Добрий ранок! Як приємно!

Пташина пісенька

Пташенятам є робота –
Цілий день читають ноти:
Тірлі – до! Тірлі – до! –
Всім на щастя і добро!
Тірлі – ре! Тірлі – ре! –
Лине пісенька з дерев.
Тірлі – мі! Тірлі – мі! –
Її вивчили самі.
Тірлі – фа! Тірлі – фа! –
Дирегує їм дрофа.
Соль – тюї! Соль – тюї! –
Аплодують солов'ї.
Тірлі – ля! Тірлі – ля! –
Вальс танцює ластів'я.
Тірлі – сі! Тірлі – сі! –
Заспівали хором всі!

Дитячі сторінки

Снівуча липка

(Казка)

Жили собі чоловік і жінка, і була в них донечка. Та не дійшла вона ще й літ, як померла мати.

Прийшла якось дівчинка до своєї хрещеної, а та їй і каже:

– Нехай твій батько зо мною одружиться. Я тебе дуже любитиму, щовечора буду тобі ніжки мити молоком!

От батько і взяв її за жінку. Першого вечора вона й справді помила своїй пасербиці ніжки молоком, а другого вже ні. На тому воно й стало.

З часом з'явилося у дівчинки чотири сестрички. Перша мала одне око, друга – двоє, третя – троє, а четверта – четверо.

Пасербиця робила в матері всю хатню роботу, ще й худобу пасла. Жене, бувало, пасти, то мачуха дасть їй окраєць черствого хліба й шматочок сухого сиру та й годі. Та все одно виросла з неї така гарна дівка, свіжа та рум'яна – куди там тим сестрам!

Мачуха спокою не мала – все хотіла довідатись, чого це її пасербиця така гарна. От послала вона свою дочку Одноочку пасти з пасербицею худобу. Пригнали вони на луки, Одноочка й каже сестрі:

– Заплети мене!

Заплітає дівка сестрі коси та все примовляє стиха:

– Засни, очко, засни!

Одноочка й заснула. Тут прийшла ряба корова й дала дівчині з одного рога пити, а з другого – їсти.

Пригнали дівчата ввечері худобу, мачуха й питає в Одноочки:

– Що бачила?

Але та не бачила нічого. Другого дня мусила гнати з дівчиною худобу Двоочка. Пригнали на луки, Двоочка й загадує:

– Заплети мене!

Плете дівчина їй коси, а сама все стиха:

– Засни, очко, засни, друге!

Знов прийшла ряба корова й дала дівчині з одного рога пити, а з другого – їсти. Як стало смеркатись, дівчина сказала:

– Уставай, сестричко, женімо додому! Вдома

питається мачуха Двоочки:

– Що бачила?

Але й ця не бачила нічого. На ранок жене вже Триочка з дівчиною корів пасти.

Пригнали на луки, Триочка звеліла:

– Сядь, сестричко, та розчеши мені коси!

Сіла дівка та й приказує:

– Засни, очко, засни, друге, засніть, усі троє!

От знову прийшла ряба корова й дала дівчині з одного рога пити, а з другого – їсти. Надвечір будить дівчина сестру:

– Вставай, сестричко, час гнати додому!

Вдома питається мачуха в Триочки: – Що бачила?

Але й Триочка нічого не бачила. Погнала з дівчиною пасти вже Чотириочка. Пригнали на луки, вона й каже:

– Сідай, сестрице, розчеши мене! Дівчина сіла біля неї та стихенька:

– Засни, очко, засни, друге, засніть, усі троє!

А за четверте й забула.

Тут прийшла ряба корова й дала дівчині з одного рога пити, а з другого – їсти. Троє очей міцно спали, зате четверте не спало й усе бачило.

– Вставай, сестричко, женімо додому! Вдома питає мати у Чотириочки:

– Що бачила? Та й розкажує:

– Коли троє моїх очей заснули, прийшла ряба корова і дала сестрі з одного рога пити, а з другого – їсти.

Мачуха страх як розгнівалася. Почала вона гудувати рябу корову на заріз. Пасербиці довелося тепер сидіти вдома, їсти їй давали черствий хліб та сухий сир. Дуже журилася дівчина. Щодня ходила вона до своєї рябої корови й плакала. Одного дня корова каже:

– Сьогодні мене заріжуть. Попроси в мачухи мої нутроші і вичишь. Там ти знайдеш кісточку. Закопай її в садку під своїм вікном.

З кісточки виросте липка зі скляними листочками, а під нею весело озиватиметься песик.

Дитячі сторінки

Дівчина зробила все, як загадала їй ряба корова. На ранок дивиться – аж під вікном стоїть липка зі скляними листочками та бринить-співає. Під нею весело озивається песик, а коло неї з джерельця біжить вода. Біжить із джерельця в криничку, а в тій криничці дівчина мусила щодня прати білизну. Пра-ла й прала, аж з рук у неї кров ішла.

Якось їхав повз той садок і криничку пишний пан. Побачив він дівчину, й так вона йому сподобалася, що він захотів узяти її собі за жінку. Та мачуха й слухати про те не хотіла. Через тиждень пан приїхав знову і знову сказав віддати йому дівчину. Цим разом мачуха погодилася, але наказала своїм дочкам:

– Візьміть ланцюга й добре прикуйте липку.

Дівчина перевдяглась, сіла в карету й поїхала з

пишним паном. Аж тут липка зірвалася з ланцюга й собі вскочила до карети, а песик весело задзвякав і побіг слідком.

Через рік у молодій пані знайшовся синок. Дізналася про це мачуха й пішла її одвідати. А йдучи додому, сказала, що прийде знову. Другого дня вона справді прийшла й привела свою дочку Двоочку.

– Чи ти здорова чи слаба, дитино? – спиталася вона в молодій пані.

– Здорова, нівроку.

– То визирни у вікно, поглянь, як весело грають рибки в ставку!

Молода пані вихилилася з вікна, а люта мачуха й зіпнула її у ставок. Вона пірнула і виплила качкою та й стала плавати ставком. Мачуха ж загадала Двоочці лягти в ліжку, а сама пішла додому.

Приїхав молодий пан додому та й питає цю ніби свою дружину:

– Чого це ти так змарніла? Може, нездужаєш?

– Ох, нездужаю, – одказує Двоочка. Стало йому її шкода.

Опівночі влетіла крізь вікно в кімнату качка, обернувшись на молоду пані і, плачучи, заходилася купати свого сінка.

Скупала й сповила, поклала в колиску, поцілувала й тяжко зажурилася:

– Моя липка не бринить, мій песик мовчить, а мій любий синочок ридма плаче. Дві ніченьки я ще приходитиму сюди, та й більше ніколи!

Промовила це смутна мати і знов полинула качкою на ставок.

На другу ніч знов прилетіла, обернувшись на молоду матір, зробила купіль і викупала свого сінка. А тоді сповила й укрила, поцілувала та й зажурилася:

– Моя липка не бринить, мій песик мовчить, а мій любий синочок ридма плаче. Одненьку нічку прийду сюди, та й більше вже ніколи.

І знов випурхнула качкою на став. А молодий пан сидів, сховавшись під завісою, і все те бачив.

На третю ніч вона знов прилетіла, скупала синочка, сповила і гірко заплакала, примовляючи:

– Моя липка не бринить, мій песик мовчить, а мій любий синочок ридма плаче! Тепер я вже ніколи сюди не вернуся!

Аж тут вискочив її чоловік, що й цієї ночі заховався під завісою, схопив дружину, перш ніж вона обернулася на качку. Давай тоді вона його просити, та так жалібно:

– Пусти мене, серденько, пусти, поки не пізно!

– Не пуцу! – скрикнув чоловік.

– Як розрубаєш одним ударом меча мій пояс, – сказала тоді дружина, – то залишуся з тобою.

Витяг молодий пан свого меча й розрубав її пояс. І враз стала перед ним молода його дружина, така гарна, як і була, й розказала йому, яке лихо заподіяла їй мачуха.

На ранок звелів молодий пан привести мачуху і покарати її. Невдовзі вона й померла в ганьбі та неславі.

З того часу мала липка знову забриніла, песик весело задзвякав, а синок радісно всміхався.

Із сербо-лужицької переказав Микола Павлюк

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Михайло Гафія ТРАЙСТА

НЕВОЯШ І ШУШИГАШ¹

(Гумористичне оповідання)

Вже давно нема на світі вуйка Федора, а про вуйку Микиту вже мало хто й спогадує у Верхнянці, зате дуже часто спогадують про них момерлани². Одні з них з гордістю, інші з ностальгією, а ще інші зі злістю, правда, є й такі, що ще не довідались про їхню подорож у вічність, то й досі приходять до Верхнянки шукати їх.

Я тут мелю своє, а вас, напевно, цікавить, хто такі були почесні вуйки Федір та Микита, і при чому тут момерлани?

Вуйки Федір та Микита були найліпшими майстрами по дереву, будували дерев'яні хати, стайні, шопи і льохи, дашки, плоти, ворота і перелази, псячі буди, свинарники, курятники, різні хліви, хлівці і хлівчики, мости, мостики і берви, одним словом все, що треба людині від коліски до гробу. Все вміли, але стільки набували за своє життя, як кіт наплакав. Більше дорожили, ніж будували.

Обидва вуйки з посивілими апостольськими бородами, мов ті Кирило і Мефодій, гарні і стрункі, як дуби, вирушали з Верхнянки весною і повертались пізньою осінню, «коли Бог дасть», але ніколи перед днем святого Дмитрія. Весь цей час ходили момерланськими селами і наймалися на роботу. Бувало, приходять у село і розпитують, чи не треба комусь щось будувати? А кому не треба будувати? Тим паче, що момерлани окрім того, як вівчарити, не вміють нічого робити. Всі їх наймають і запрошують до себе на чарку, а Федір підкрутить вус і до Микити:

– Чуй туй, Мики!.. Сесі ретятса³ не фіглі...

– Ретятса, Фе', ретятса, мамку їм солодку!

– Но, вомень бунь⁴, – починав вуйко Федір розмову, наче панотець святе казання.

– Вомень бунь, – перебирав слово вуйко Микита, а момерлани слухали їх, роззявивши рота.

– Хто дасть нам найбільший арвон⁵, до того наймаємось на роботу.

Далі йшли до газди, з яким домовились, брали арвон, їли, пили, після чого Федір починав:

– Вомуле бун, добав до арвона ще хоть дві-три сотки, бо єм дуже невояш.

– Мені теж добав, вомуле бун, бо я теж шушигаш.

Газда добавляв по дві-три сотні кожному, а вони,

залишивши мішки зі зняряддям в нього, йшли до міста, купували інше, і відправлялися до другого села, де ту саму пісню заводили.

Одного разу один з обдурених момерланів дізнався, що славні майстри будують хату в сусідньому селі. Вхопив сокиру і полетів помститися, розказуючи всім, кого тільки зустрів дорогою, що посіче майстрів на мак.

– Ого-го-го, пане Маріне! – крикнув вуйко Федір з даха хати, побачивши розлюченого момерлана.

– Ми з Микитою якраз тут про вас і говоримо. Ні, Мики?!

– Адяй! Якраз про вас та вашу хату, – підтвердив Микита.

– Все думаємо та думаємо, што антреу⁶ ніяк не пасує посередині будинку, а скраю, – мовив скоро Федір, щоб момерлан не мав часу пустити лихого слова.

– З лівого, або з правого боку, – додав Микита.

– Що скажете на це, Маріне?

– А хіба я знаю? – ніяковіючи, знизував плечима момерлан.

– Чекайте, ми спустимось і пояснимо вам.

Поки вуйки спустились на землю, у момерлана пропала вся злість. Далі вони йому морочили голову, нарисували на двометровій дошці план хати і пообіцяли, що наступного тижня почнуть будувати.

Момерлан побіг радий, аби швидше похвалитися сусідам, яку хату йому зроблять майстри, а вуйки попахували люльками, дивлячись йому вслід.

– Дивись, як розретився, Мики!

– Розретився фест, Фе'!

Ось такими вони були вуйки Федір і Микита, яких у Верхнянці прозвали: Невояш і Шушигаш.

1 Невояш, або шушигаш (те саме) – (рум.) незможний, бідний.

2 Момерлани – мешканці долини річки Жіу.

3 Ретитися – сердитися.

4 Вомень бунь – (рум. oamenii bunii) люди добрі.

5 Арвон – аванс.

6 Антреу – (рум.) вхід.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Віргілій РІЦЬКО

ОСНОВИ РИБАЛЬСТВА

(Гумореска)

Найкраща розвага, особливо в літню пору, – це ловити рибу вудкою. Коли люди, які живуть над Дунаєм та іншими річками, озерами чи ставками, нудяться, вони починають вудити.

Як же ловиться риба вудкою?

Погано ловиться, а досить часто зовсім не ловиться.

Що таке вудка?

Ось яке визначення даємо ми:

Вудка – це зняряддя, яке спонукує людей рухатися в напрямку тих місцевостей, де є річки, озера й ставки.

Вудка – річ дуже складна. Складається вона з вудилища, ліски, поплавця й гачка.

Вудилище. Колись-то була довга бамбукова або ліщинова палка, якою по дорозі до річки було зручно збивати яблука з високих яблунь. Але збивати яблука по чужих садах не рекомендується. Тепер вудилище складається з кількох частин (2-5), виготовлених з різних легких металів. Коли вудимо – складаємо вудилище в одну довгу «хворостину», а коли йдемо додому, розкладаємо, щоб легше нести, але тоді воно вже не придатне для збивання яблук.

Ліска. Теж довга, але не палка, а нитка. Колись була шовкова або з кінського волосу. Тепер вона нейлонова.

Особливість ліски, незалежно від матеріалу, з якого вона зроблена, – заплутуватись тоді, коли ви прийшли на річку і хочете опустити вудку в воду.

Гачок, або риб'яча смерть. Це та частина вудки, яка має особливість чіплятись за все, крім риби: за осоку, очерет, штани рибалки, підводний корч та інші зовсім не подібні до риби речі.

Поплавець. Поплавець відіграє роль сигналізатора. Він дуже точно і вчасно попереджує вас, що риба вже з'їла наживку і

треба насаджувати нову, бо риба – нетерпляча істота. Вона зараз же покине ваші вудки і почне їсти наживку вашого сусіда. А це може викликати заздрість, справжню рибальську заздрість. Ви бачите на власні очі, що у сусіда клює раз у раз, а ваші поплавці стоять непорушні, тоді що відчуваєте?.. Взагалі, поплавець – дуже важлива частина вудки. Поплавець завжди вказує, що риба в річці є і що ця риба чувається добре, поснідавши вашою наживкою.

Що таке наживка?

Наживка (інакше – меню риб'ячого харчування). Це все те, що ви насаджуєте на гачок з метою піймати рибу. Риба хапає наживку, разом із нею гачок – і... ах! Наживка в складній системі вудки відіграє роль звичайного провокатора.

Риб'ячих провокаторів багато – горох, пшеничка, хліб, мамалига, макуха, черв'яки, метелики, мухи, коники, жаби й живці. Живці – це маленькі рибки: піскарі, бубирі, верховодки й інші.

Найкраща наживка, в чому ми упевнились, це: горох, пшеничка, хліб й мамалига, бо її однаково вживають і риби, і рибалки, чого не можна сказати про черв'яків, мух, коників, метеликів і жаб. Тут риба «за», а рибалки «проти».

До тепер ми описали головні «приладдя», які дають рибалці право мріяти про масове виловлення карасів, окунів, коропів та іншої риби.

А тепер про допоміжні.

Торба або кошик, куди ви маєте змогу покласти хліб, сало, оселедці, сіль, яйця, сірники, цигарки – тобто речі, без яких не можна йти рибалити.

Рибалки-аматори дійшли висновку: чим більша торба – тим більше шансів, що ви повернетесь додому пізніше, отже, ввіймаєте більше риби, бо досвід говорить, що кількість упійманої риби прямо пропорційна кількості втраченого на рибальстві часу.

*«Весна кохалася з дощем...
Він пригортав її так сміло,
Та цілував – іще, іще...»*

Олеся ОВЧАР

